

HURRIYAT

Mustaqil gazeta

2016-yil 30-mart, chorshanba

№ 13 (972)

1996-yil dekabr dan chiqa boshlagan

Elektron manzil: info@uzhurriyat.uz

www.uzhurriyat.uz

ЭЛЕКТР ТАЪМИНОТИ:

ЭХТИЁЖ ВА ИМКОНИЯТЛАР

Бугунги замон киши ҳеч бир эҳтиёждан чекланишни истамайди. Ҳозиргидек техника тараққиётинга эришилган, глобаллашган давр эса эҳтиёж ва талабни оширган. Мана, масалан, турмушимизнинг бирор дақиқасини электр энергиясиз тасаввур этиб бўлмайди.

⇒ 3-бет

МИЛЛАТГА ЭҲТИРОМ

ЙЕЛГА ЭҲТИРОМДАН БОШЛАНАДИ

Ахборот технологияларининг бугунги ривожини шу даражага етдики, эндиликда оламни кафтинга тургандек кузатишнинг мумкин. Хулоса шундай — олам сувда қалқиб турган олма ҳолатида.

⇒ 5-бет

СОВЧИМИСАН, ОВЧИМИСАН, НАМАСАН?

Салом-алиқдан сўнг танимасдан ҳайратда турганимни тилимдан аввал нигоҳим "айтиб" қўйди, шекли, ҳалигилар қулчиликка келдик, дейишди.

— Манзилни адаштирган кўринасиз, менинг қизим йўқ, — дедим.

⇒ 6-бет

ЧОРШАНБАДАН ЧОРШАНБАГАЧА

Мамлакатимизда шу йил май-июнь ойларида фуқаролар йиғинлари раиси (оқсоқоллари) ва уларнинг маслаҳатчилари сайловига тайёргарлик қизғин давом этмоқда.

Жойларда халқимизга хос эзгу қадриятларни ўзида мужассам этган, миллий байрамимиз — Наврўзи олам катта хурсандчилик билан ўтказилмоқда.

Пойтахтимиздаги «Ўзэкспомарказ» мажмуида «Uzbekistan Industrial Forum — 2016» саккизинчи халқаро саноат форуми иш бошлади.

23 март куни пайтахтимиздаги Халқаро ҳамкорлик марказида Иқтисодий ҳамкорлик бўйича Ўзбекистон — Венгрия ҳукуматлараро комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Президенти соврини учун тадбиркорлар, фермерлар ва ҳунармандлар ўртасида ўтказилаётган «Ташаббус — 2016» кўриктанловининг республика босқичи ўз ишини бошлади.

Хитойнинг марказий нашри — «Жэньминь жибао» газетаси ўз веб-саҳифасида Ўзбекистоннинг замонавий ижтимоий-иқтисодий ривожланишига бағишлаган мақола эълон қилди.

Ватанимиз мустақиллигининг йигирма беш йиллиги муносабати билан жойларда «Биз — буюк юрт фарзандларимиз» шиори остида ёшлар фестивали ўтказилмоқда.

"HURRIYAT" газетаси "Ўзбекистон ҳаво йуллари" миллий авиакомпанияси самолётларида ҳам йўловчиларнинг доимий ҳамроҳи.

КАРЬЕРА КУНЛАРИ

Тошкент автомобиль-йўллар институти битирувчилари ва магистрларнинг мутахассислик кўрсаткичлари

БИТИРУВЧИЛАР ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИ

► Ёшларга оид давлат сиёсати — амалда

Президентимиз Ислоҳ Каримов раҳнамолигида ёшларга замон талаблари даражасида таълим бериш билан бирга уларни келгусида муносиб иш ўринлари билан таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Тошкент автомобиль-йўллар институтида ўтказилган "Карьера кунлари — 2016" тадбири ана шу эзгу мақсадга хизмат қилиши билан аҳамиятлидир.

Институт ректори М.Орипжонов, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Аграр, сув ҳўжалиги масалалари ва экология қўмитаси раиси ўринбосари Б.Тожиёв, «Ўзав-

тойўл» ДАК бошқаруви раиси А.Абдувалиев, Ўзбекистон автомобиль ва дарё транспорти агентлиги бошлиги ўринбосари Ш.Шоҳаҳобов ва бошқалар Президентимиз Ислоҳ Каримов раҳнамолигида мамлакатимизда замонавий транспорт инфратузилмаси яратилганини таъкидлади. Жаҳон талабларига жавоб берадиган йўл ва кўприклар қурилмоқда,

кўчалар кўп полосали тезорар магистралларга айлантирилмоқда.

Соҳада амалга оширилаётган ишлар малакали мутахассисларга талабни оширмоқда. Марказий Осиё минтақасида ягона ҳисобланган Тошкент автомобиль-йўллар институти транспорт ва транспорт коммуникациялари бошқаруви, автотехника, йўл қурилиши, автомобиль транспорти

эксплуатацияси йўналишларида малакали мутахассислар тайёрлаб келаётир.

2015-2016 ўқув йилида институтни автомобиль йўллари ва аэродромлар, ер усти транспорт тизимлари ва уларнинг эксплуатацияси, ташишни ташкил этиш ва транспорт логистикаси, экология ва атроф-муҳит муҳофазаси, тармоқ менежменти ва маркетинги, транспорт иншоотларининг эксплуатацияси, касб таълими ва бошқа мутахассислик йўналишларида 659 бакалавр, 76 магистр таомламоқда.

Президентимиз ёшларни иш билан таъминлаш масаласига алоҳида эътибор қаратиб келади, — дейди институт битирувчиси Шоҳрух Носиров. — Бу биз, ёшлар камолотига кўрсатилаётган чексиз эътибор ва ғамхўрлик намунасидир. Бу гаплар амалда ўз тасдиғини топаётганидан хурсандимиз. "Карьера кунлари"да қатнашган талабаларнинг кўпчилиги ўзига муносиб иш ўрнига эга бўлди. Таълим даргоҳларида ташкил этилаётган таълим ва мутахассислик кўрсаткичлари, бўш иш ўринлари ярмаркалари талабалар ва иш берувчилар ўртасида ўзига хос кўприк бўлмоқда.

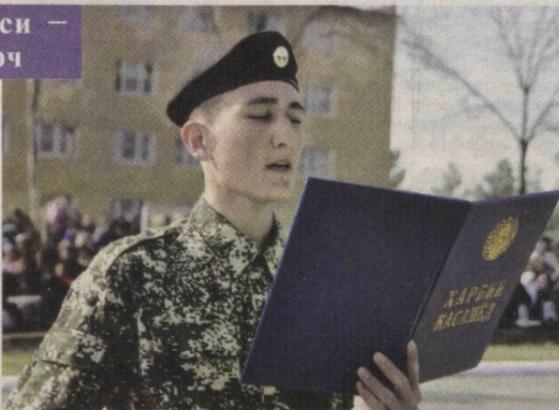
Тадбирда иштирок этган корхоналар мутахассислари талабаларни соҳадаги энг сўнгги янгилликлар билан таништирди.

Дилшод КАРИМОВ,
ЎЗА муҳбири
Оқил ҒУЛОМОВ
(ЎЗА) олган сурат.

АСКАРЛАР ҚАСАМЁД ҚИЛДИ

► Ватан ҳимояси — муқаддас бурч

Яқинда Наманган вилояти ҳудудида жойлашган ҳарбий қисмлардан бирида муддатли ҳарбий хизматга чақирилган аскарларнинг Ҳарбий қасамёд қабул қилиш маросими бўлиб ўтди.

Президентимизнинг 2015 йил 23 декабрдаги «Ўзбекистон Республикаси фуқароларини муддатли ҳарбий хизматга навбатдаги чақируви ҳамда белгиланган хизмат муддатларини ўтаб бўлган ҳарбий хизматчиларни Қуролли Кучлар резерви-га бўшатиш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ жорий

мавсумда Қуролли Кучлар сафига чақирилган ўғлонларнинг тантанали Ҳарбий қасамёд қабул қилиш маросимида давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари, ҳарбий хизматчилар, аскарларнинг ота-оналари иштирок этди.

— Ватан ҳимоячилари сафига қўшилганимдан

жуда хурсандман, — дейди оддий аскар Шерзод Аҳмедов. — Юртимиз тинчлиги, сарҳадларимиз дахлсизлиги ва халқимиз осойишталигини таъминлашдек масъулиятли вазифани сидқидилдан адо этишга ваъда бераман.

Суратда: тадбирдан лавҳа. Ҳотам МАМАДАЛИЕВ (ЎЗА) олган сурат.

Хурматли муштарийлар,

2016 йилнинг келгуси ойлари учун "HURRIYAT" газетасига обуна ишлари давом этмоқда. Газетамизга обуна бўлмаганлар эса уни савдо дўконларидан харид қилишлари мумкин. Ҳозир, баҳра олинг ва уни ҳамроҳларингизга ҳам ҳада этинг. Бундан ташқари, "Hurriyat" да чоп этилган материаллар билан www.uzhurriyat.uz сайти орқали ҳам танишингиз мумкин.

"HURRIYAT" ГАЗЕТАСИ СИЗНИНГ ДОИМИЙ ҲАМРОҲИНГИЗ БЎЛИШИГА ИШОНАМИЗ!

ТАФАККУР

ва табиатдаги уйғониш уйғунлиги

► Наврўз руҳи

Кўклам... Сафар қариб, жануб қуёшининг тафтли нурларидан баҳраманд бўлаётган Қашқадарёдан пойтахтга қайтдим. Табиатнинг беҳисоб рўшнолигидан дашту далаларга, қир-адирларга жон кирган. Йўл бўйи кўм-кўк майсалар, қийғос гуллаган дов-дарахтларга боқиб завқланаман. Табиатда ажиб бир уйғониш они...

Тошкент — Термиз автомагистралнинг ёқасидаги Камаши туманига қарашли

Чим қишлоғидан ўтаётган йўл бўйида қишлоқ одамлари тўпланиб, ўйин-кулги қилиб

ТАФАККУР

ва табиатдаги уйғониш уйғунлиги

«Бошланғичи 1-бегда»

— Олимларнинг айтишига қараганда, БМТнинг Озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилоти ҳамда Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, ҳозирги вақтда дунёда 840 миллиондан ортиқ киши, яъни деярли ҳар саккиз одамнинг бири тўйиб овқатланмас экан. Сайёрамиз аҳолисининг 30 фоизидан зиёди тўлақонли равишда овқатланмаслик, энг асосий микроэлемент ва витаминлар етишмаслиги муаммосини бошидан кечирмоқда. Ана шундай сабаблар туфайли 160 миллиондан ортиқ бола бўйининг ўсиши, жисмоний ва интеллектуал ривожланишига доир камчиликлардан азият чекмоқда экан. Биламизки, истиқлол йилларида Ўзбекистонда фалсафа мустақиллигига эришиш. Натижалари бўлишига 2015 йилнинг ўзиде 7 миллион 500 минг тоннадан ортиқ фалсафа етиштирилди. Фермерларимиз буғдойнинг ўзидан гектаридан ўртача 55 центнер ҳосил олишди, айрим илгор фермерларда эса, бу кўрсаткич 60-70 центнерни ташкил этди. Гапимиз озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш борасида кетар экан, шунини алоҳида таъкидлаш жоизки, мамлакатимизда озиқ-овқат билан бево-сита боғлиқ бўлган қишлоқ хўжалигининг мева-сабзавотчилик, боғдорчилик, узумчилик ҳамда чорвачилик, паррандачилик, балчиқчилик каби тармоқлари ҳам жадал суръатларда ривожланиб бормоқда. Меҳнатқаш ва филоий деҳқонларимиз томонидан ўтган 2015 йилда 12 миллион тоннадан ортиқ сабзавот ва картошка, қариб 2 миллион тоннага яқин поллиз маҳсулотлари, 1 ярим миллион тоннадан кўпроқ узум, 3 миллион тоннага яқин турли мевалар етиштирилди.

Хуллас, йўл бўйи биримиз қўйиб, биримиз бу борадаги фикрларимизни айтишда давом этдик.

Шу айта Самарқанд вилояти Нуробод туманининг бепоён кенгликларидаги Иброҳим ота қишлоғига етиб келдик. Бу ерда ҳам худди шу гўзал манзара. Ҳамроҳларимиз билан келишиб машинадан тушидик. 80 ёшлари қоралаб қолган қишлоқ оқсоқоли Раҳмонқул бобо бизни самимият билан тўкин дастурхонга чорлади. Дастурхонда баҳорий таомлар...

Раҳмонқул бобо дастаб, Иброҳим ота қишлоғи тарихини гапириб берди. Отаҳон ҳақиқий ватанпарвар экан. Бир зумда қишлоғи ҳақида шунчалик кўп гапларни айтиб бердики, унинг тарихи ҳам, бугуни ҳам ҳавас қиладиган даражада юксак экан.

Бободан Наврўз удумлари ҳақида гапириб беришнинг илтимос қилдик. Унинг гапларига қараганда, бу тадбирга ҳар ким ўз уйдан қурби етганича таом пишириб чиқар экан. Эйтиборлисиз, даврга тортиладиган неъмат фақат ўнг томондан бошлаб тортилар экан. Бунда ҳам жуда катта ҳикмат бор. Уйин-қули, алёру лапарлар, қўшиқлар қулангани. Бобонинг гапларидан англаш мумкин, Шарқда йил боши ҳисобланган Наврўз байрамининг мазмун-моҳиятида ЭЗГУЛИК ва ЯХШИЛИК мужассам. “Яна бир гапни эшитинглар”, — деб овозини бандан кўтариб қишлоқдошларига қарата гапни давом этди Раҳмонқул ота.

— Ҳаммамиз телевизордан, радиодан эшитамиз, Юртбошимиз кўп бора ўзбек халқига тинчлик ва омонлик керак, деб таъкидлайди. Бу бежиз эмас. Тинчликнинг ва хотиржамликнинг қадрига етиш керак. Менинг ёшим 86 да. Урушнинг, нотинчликнинг нима эканлигини мен яхши биламан. Бошимдан ўтказганман... Минг афсуски, бугун дунё бошидан нотинч ва таҳликали замонни ўтказаяпти. Турли-туман қарама-қаршиликлар. Телевизорда берилаётган хоржий мамлакатларда рўй бераётган воқеалар ҳар биримизни чуқур мулоҳазага чорлаши керак. Мен тўғриси айтсам; шуларни кўриб, эшитиб кўрқиб кетаман. Ҳали одамларни отиб ташлаган, ҳали бомба портлаган. Ким кимни гаровга олган. Энг ачинарлиси, бегуноқ болалар ота-онасидан ажралган, туғилиб ўсган Ватанини ташлаб қайсибир бегона юртга жон сақлаш учун қочган. Янада даҳшатлиси ўн гулдан бир гули ҳам очилмай, бемаҳал ажалга дучор бўлаяпти. Келинлар, барчамиз бугунги ушбу байрамимизда азиз ватанимизнинг шу бугунгидай осойишталиги абдий бўлишини Яратгандан сўрайлик. Омин”, — деб дуо қилди бобо. Биз ҳам Иброҳим оталиқлар билан хайрлашиб, яна йўлга чиқдик. Йўлдошларимиз сўхтаб худди шу мавзуда давом этди.

Кун бўйи, йўл бўйи кўрганларимдан, ВАТАНДОШларимдан эшитганларимдан хулоса қилдим. Бу ЮРДОШларим тафаккурдаги ва ЮРТИМ Табиатидаги уйғониш уйғунлиги эди...

Арслон ЭШМУРОДОВ, журналист

ҲУҚУҚНИ ТАНИЁТГАН ЁШЛАР

«Лойиҳадан амалиётга»

Мамлакатимизда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамиятини шакллантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу демократик таъминлар миллий кадриятимиз билан уйғунликда олиб борилаётгани манфаатларимизнинг тўла даражада рўёбга чиқишига кўмаклашмоқда. Айниқса, Конституциямизнинг кўпгина моддалари ёшларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлашга қаратилган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат-нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди ҳамда Парламент комиссияси ёшларнинг ўз ҳуқуқларига рўй эътишини таъминлаш ва меҳнатга муносабатини шакллантириш, ижтимоий фаоллигини янада ошириш борасида кенг қўллаб-қувватлаш амалга ошириб келмоқда. Фонд томонидан эълон қилинган танловларда голиб топилган ННТлар давлат грантлари асосида молиялаштирилиб, уларнинг асосий мақсади ҳам ёшлар тарбияси ва бандлигини таъминлаш, уларга ҳуқуқий кўмак бериш масалаларига қаратилгани мақсадга мувофиқдир.

“Hurriyat” газетасининг “Ҳуқуқий оғ юксаклиги — комиллик қафолиги” лойиҳасида ёшларнинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишда муҳим аҳамият касб этмоқда. Лойиҳа доирасидаги навбатдаги тадбир Тошкент педагогика-колледжиде бўлиб ўтди. Унда мустақиллик йилларида босиб ўтган йўлнинг ва тўпланган тажрибаларимиз ҳолисона баҳоланиб, Юртбошимиз ташаббуси билан қабул қилинган Бош қомусимизда келажак авлоднинг ҳуқуқи ва манфаатлари ишончли ҳимоя қилинган борасида сўз борди. Тадбир-

да бир қатор маданият ходимлари, ҳуқуқшунослар, касаба уюшмалари ва таҳририят вакиллари иштирок этидилар.

Ушбу билим даргоҳида таҳсил олаётган ёшлар ўқув хоналари, спорт заллари ҳамда замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан эркин фойдаланганини кўриб, қувондик. Айниқса, ўқувчиларнинг интернетдан самарали фойдаланиши-ётигани таъсирчан лойиҳа. Улар бу тизимдан билимларини бойлатиш, жаҳонда юз бераётган воқеа-ҳодисалардан мунтазам хабардор бўлиб бориш мақсадида фойдаланишди.

Айнан интернет орқали четдан кириб келаётган турли зарарли ахборотлар фарзандларимизнинг маънавий дунёсига салбий таъсир этяётгани ва ундан оқилона фойдаланиш борасида олиб борилаётган тушунтириш ишлари яхши самара бераётганини мазкур коллеж фаолиятини борасида сўз борди. Тадбир-

Албатта, бу алоҳида мавзу. Аммо ўсиб келаётган авлоднинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш орқали ахборотларни тўри танлаш ва теран таҳлил қилиш малакасини ошириш ҳамisha аҳамиятли. Ватанимиз келажак иймон-этиқоиди мустақкам, дунёқараши юксак, билимдон ёшлар қўлида бўлиши керак.

Мазкур тадбирда сўзга чиққан Ўзбекистон таълим, фан ва маданият ходимлари касаба

шу бепарволиклар туфайли айримлар одам саводсининг қурбонига айланиб қолаётгани ачинарлидир. Ҳўш, ўз ҳуқуқини ўзи ҳурмат қилмаган одамга, биров ёрдам бера оладими?!

— Мамлакатимизда қонун ус-туворлиги оилдан бошланади. Ахлоқ, одоб, шарм, ҳаё, ўзаро ҳурмат ва аҳиллик тушунчалари ёшлар қалбига болалиқидан сингдириб борилади. Конституция ана шу ҳуқуқ ва эркинлик-

ларнинг тўла рўёбга чиқишига кўмаклашади. Бошқаларнинг манфаатлари камситилишига йўл қўймайди. Юртимиз тинч-тинч, тараққиётга ва халқимизнинг фаровонлиги ҳам шундадир. Муҳими, ҳуқуқий маданияти юксак, мустақил фикрга эга, содир бўлаётган воқеаларга ўз муносабатини билдира оладиган йигит-қизлар ватанимиз манфаатларини ҳимоя қила олади, — дейди Таълим, фан ва маданият ходимлари Чилонзор тумани касаба уюшма кўмитаси раиси Улмаасой Қаҳқорова. — Ёшлар қалбига демократик қадриятларни мустақкамлаш, уларнинг осойиши ва фуқаролик фаоллигини оширишда, бундай ҳуқуқий мавзудаги сўхбатлар муҳим ўрин тутайди.

Тадбирда, асосан, ёш авлод тарбияси, уларнинг бандлигини таъминлаш, зарур пайтда ҳуқуқий кўмак кўрсатишга эътибор берилгани айтиш мумкин бўлди. Айниқса, коллеж битирувчиларнинг тўла рўёбга чиқишига кўмаклашади. Бошқаларнинг манфаатлари камситилишига йўл қўймайди. Юртимиз тинч-тинч, тараққиётга ва халқимизнинг фаровонлиги ҳам шундадир. Муҳими, ҳуқуқий маданияти юксак, мустақил фикрга эга, содир бўлаётган воқеаларга ўз муносабатини билдира оладиган йигит-қизлар ватанимиз манфаатларини ҳимоя қила олади, — дейди Таълим, фан ва маданият ходимлари Чилонзор тумани касаба уюшма кўмитаси раиси Улмаасой Қаҳқорова. — Ёшлар қалбига демократик қадриятларни мустақкамлаш, уларнинг осойиши ва фуқаролик фаоллигини оширишда, бундай ҳуқуқий мавзудаги сўхбатлар муҳим ўрин тутайди.

Дарҳақиқат, инсоннинг ҳуқуқий саводхонлиги қанча юксак бўлса, кундалик ҳаётда учрайдиган ҳар хил муаммолар, турмуш чигалликларни олдида ўзини йўқотиб қўймайди. Учрашув сўнида Тошкент педагогика коллежи 20 нафар аълочи ўқувчисига таҳририят томонидан дипломлар топширилди.

ри қонун асосида ташкил этилган меҳнат бозорларидан унумли фойдаланиш кераклигини тушуниб етдилар.

— Ўғил-қизларимиз оила қуришдан аввал, никоҳ, ота-оналик ҳуқуқи нима эканини юракдан ҳис қилишлари керак. Кимдир қизини эрта турмуш қуришга ундаётганини кўрганамда, юрагим “шиғ” этиб кетади. Ҳали у коллеж ўқувчиси, бирор ишининг бошини тутмаган. Қайнона-қайнонаси, турмуш ўртоғи хизмати билан бирга, бола тарбияси ҳам унинг зиммасига тушади. Гулдай нарса бир йилга бормай, соғлиғидан шикоят қила бошлайди. Баъзи ота-оналар 16-17 яшар қизларининг дурқун қомагига қараб, оила қуришга тайёр, деб ҳисоблайди. Лекин у бунга тайёр эмас, — дейди тадбир иштирокчиси, Республика маънавий тарғибот маркази тарғиботчиси Адиба Камолова. — Ёшлар ҳам жисмонан, ҳам маънан етук, иқтисодий томондан эркин бўлиб, ҳуқуқ ва бурчларини тўла англаб етганларидан кейин оила қурсалар, максалга мувофиқ бўлади.

Тошкент педагогика коллежи маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосари Элмира Рашидова ҳам ўғил-қизларимизнинг ҳуқуқий саводхонлиги ва маданиятлари даражаси, ёшларнинг ўз ва ўзгалар ҳақ-ҳуқуқларини яхши билимаслик, бепарволик оқибатида турли жиноятларга қўл уриб қўйишларининг олдини олиш борасидаги фикр-мулоҳазаларини билдирди.

— Тадбирда шахсий ҳуқуқ ва эркинлигимиз, бурчларимизга доир қимматли фикрларни тингладик. Жумладан, сайлов ҳаётимизда муҳим сиёсий воқеа бўлиб, унда ёшларнинг фаол иштирок этиши, овоз бериш ҳуқуқи, ўз хоҳиш-иродасини билдириш тенглиги ва эркинлик, тараққиётга ва халқимизнинг фаровонлиги ҳам шундадир. Муҳими, ҳуқуқий маданияти юксак, мустақил фикрга эга, содир бўлаётган воқеаларга ўз муносабатини билдира оладиган йигит-қизлар ватанимиз манфаатларини ҳимоя қила олади, — дейди Таълим, фан ва маданият ходимлари Чилонзор тумани касаба уюшма кўмитаси раиси Улмаасой Қаҳқорова. — Ёшлар қалбига демократик қадриятларни мустақкамлаш, уларнинг осойиши ва фуқаролик фаоллигини оширишда, бундай ҳуқуқий мавзудаги сўхбатлар муҳим ўрин тутайди.

Тадбирда, асосан, ёш авлод тарбияси, уларнинг бандлигини таъминлаш, зарур пайтда ҳуқуқий кўмак кўрсатишга эътибор берилгани айтиш мумкин бўлди. Айниқса, коллеж битирувчиларнинг тўла рўёбга чиқишига кўмаклашади. Бошқаларнинг манфаатлари камситилишига йўл қўймайди. Юртимиз тинч-тинч, тараққиётга ва халқимизнинг фаровонлиги ҳам шундадир. Муҳими, ҳуқуқий маданияти юксак, мустақил фикрга эга, содир бўлаётган воқеаларга ўз муносабатини билдира оладиган йигит-қизлар ватанимиз манфаатларини ҳимоя қила олади, — дейди Таълим, фан ва маданият ходимлари Чилонзор тумани касаба уюшма кўмитаси раиси Улмаасой Қаҳқорова. — Ёшлар қалбига демократик қадриятларни мустақкамлаш, уларнинг осойиши ва фуқаролик фаоллигини оширишда, бундай ҳуқуқий мавзудаги сўхбатлар муҳим ўрин тутайди.

Адиба УМИРОВА

БОҒДОРЧИЛИКНИНГ БИЗ БИЛМАГАН СИРЛАРИ

«Ҳамалдаги амаллар»

Юртимизда боғу-роғлар, узумзорлар кўп. Боғларимизнинг сархил, шириндан-шакар мевалари эса дунёга машҳур. Бунинг сабаби, мамлакатимизда етиштирилган мева-сабзавотларнинг бебаҳо хусусиятлари, яъни таркибиде саломатлик учун гоёат фойдали микроэлементлар, турли биологик моддаларнинг борлигидир.

Ўтган йили республикамиз аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан барқарор таъминлаш, истеъмолчилар талабини ўзимизда етиштириладиган мева-сабзавот, поллиз маҳсулотлари, узум ва картошка ҳисобига тўла қондириш борасида кенг қўллаб-қувватлаш амалга оширилди. Деҳқонларимизнинг фидокорона меҳнати эвазига 2015 йилда юртимизда 10 миллион 128,1 минг тонна сабзавот, 1 миллион 853,1 минг тонна поллиз, 2 миллион 696,7 минг тонна картошка, 2 миллион 746,2 минг тонна мева ва 1 миллион 579 минг тонна узум етиштиришга эришилди. Бошқача айтганда, аҳоли жон бошига йиллик ўртача 320 кг сабзавот (тиббий меъёрга нисбатан 2,8 марта кўп), 86,8 кг мева (1,2 марта кўп) ва 49,9 кг узум (3,3 марта кўп) маҳсулотлари етиштирилган. Бундан ташқари, шириндан-шакар ўрик, олча, шафтоли каби меваларимиз 186 давлатта экспорт қилинди.

Бу ютуқлар мева-сабзавот, поллиз, картошка ва узум маҳ-

ўрғаниш бўлими мудири Равшан Абдуллаев билан сўхбатлашдик.

— Юртимизда боғдорчиликнинг ривожланиши айниқса, интенсив боғларнинг барпо этилиши халқимиз дастурхонини қилин-ёзин турли мевалар билан тўлдириб баробарида, мевачиликни янги босқичга олиб чиқди. Айни дамда 269 минг умумий, 23,5 минг интенсив боғлар мавжуд. Интенсив боғлар тез ҳосилга кириши ва сер-

ларини олий навли кўчатлар билан таъминлаш имконини бермоқда. Улар Сербия, Украина, Польша, Туркия каби давлатлардан турли мева кўчатларини келтириб, пайвандлаб, боғдорчилик фермер хўжаликларида етказишмоқда.

Бугунги кунда институтда интенсив боғлар учун мевали дарахларнинг пакана ва ярим пакана нави кўчатларини тайёрлаш ҳам ўзлаштирилди. Жумладан, шу пайтгача хориздан

ҳосиллиги билан анъанавий боғлардан афзал ҳисобланади. Бундай боғларни янги олий навли кўчатлар билан таъминлаш борасида институт томонидан сезиларли ишлар қилинди, эндиликда уларни хориздан келтиришнинг ҳолати йўқ. Қолаверса, ҳар бир вилоятда 5-6 тадан кўчатчилик фермер хўжалиқларининг ташкил этилгани ҳам боғдорчилик хўжалиқ-

нави кўчатлари асосида интенсив боғлар яратилмоқда. Бунинг асосий хусусияти ҳозирги интенсив боғлардаги каби темир тўсинларга муҳтожлик сезмайди. Танасининг ўзи бақувват бўлади. Пакана пайвандлаган фарқи ҳосил олиш икки йилга кечикади, бироқ унинг умри уларникидан 10-15 йил узоқроқ. Ҳозирги пайвандлаган иккинчи йили ҳосил беради. Унинг баландлиги 3-4 метр бўлиб, ишлов бериш ва озиқлантириш ҳам осон. Энг асосийси, у арзонга тушади.

Бугун интенсив боғларнинг 80 фоизиде олме етиштирилмоқда. Шунинг учун данакли меваларнинг пайвандлаганларини кўпайтириш борасида ҳам ишлар олиб бораётимиз. Шу кунларда гилос, шафтоли кўчатлари чет элдан олиб келиб пайвандлаш қилиди. Натияжалар биз кутгандан ҳам зиёд. Келгусида данакли ўсимликларнинг ярим пакана пайвандларини кўпайтириб, фермер хўжалиқларида тақдим этиш ниятидамиз.

Кўпчилик шафтолини 3-4 йил ҳосил беради, деб ўйлайди. Бироқ ундан 15-20 йил ҳосил олиш мумкин. У тез ўсувчан дарахт, шунинг учун уни кўпроқ кесиб лозим. Боғборлар “шафтолини тоққайчида ушлаб туриш керак” дея бежиз айтмайди. Шафтоли танасининг ўсиб кетмаслиги учун мевасига куч беришни таъминлаш керак. Агар бир йиллик кўчат 1,5 метр ўсган бўлса, шундан ярим метр қолдириб, қолганини кесиб ташлай-

миз. Шунда шафтоли танаси кучини мевасига қаратади. Унга коса шаклида шакл берилиб, ҳар йили қайчилаб туриш мақсадга мувофиқ.

Охири йилларда беҳозорлар кўйиш касаллигига чалиниб, унга ўз вақтида ишлов берилмади. Натияжада киши саломатлиги учун ўта фойдали бўлган мева камайиб кетди. Бу касалликнинг олдини олиш борасида институтимизда ишлар олиб борилиб, беҳининг бир неча янги навлари яратилди.

Боғдорчиликда энг асосий тадбирлардан бири шакл беришдир. Уруғли меваларга асосан кузда шакл берилади, данаклиларга эса баҳорда. Айни дамда институт олимлари меваларга ёғи шакл бериш устида иш олиб бормоқда. Бу мевалар учун жуда фойдали. Ҳозирда олмага ёғи шакл беришни бошладик. Бу усулни олдинлари ота-боболаримиз ҳам қилишган, аммо кейинчалик эътибордан четда қолган. Айрим ривожланган давлатларда бунга янгилик сифатида қаралмоқда. Ёзда кўчатнинг кўп ўсишига йўл бермасак, у ҳосил қуртагига куч беради. Бу кўчатнинг ниҳол, яъни тез ўсувчи даврида қилинади. Июль ойи ниҳолларнинг тиним даври бўлиб, шу пайтда у кесилса, бор кучини меваларга қаратади. Ёш кўчатлар бир йилдан сўнг мева беради. Ўсувчи шохнинг учдан икки қисми олиб ташланса, ёнига яна мева битиришга ҳаракат қилади. Натияжада бир-икки йил олдин ҳосилга қиради.

Кўпчилик “нега тоғли жойларнинг меваси бошқача бўлади?” деб сўраб қолади, чунки у ернинг об-ҳавоси тоза, қўёшнинг ультрабадифша турлари мевага яхши тушади. Айниқса, тоғли жойларнинг мевасида қанд моддаси кўп. Шунинг учун тоғли ҳудудларнинг меваси ширин. Агар иқлимга эътибор берилмаса, айрим мевалар қутилан ҳосилни беради. Бунини инобатга олган ҳолда ҳозир ҳар бир ҳудуднинг иқлимини ўрганиб, керакли навларни тавсия этаётимиз.

Энг муҳим тавсияларимиздан яна бири бу — кўчатларни соғуқдан асраш. Ўтган йилги бемаврид соғуқ қўлғаб меваларни уриб кетди. Шунинг учун соғуқ қуларда ота-боболаримиз боғларга тутун чиқариб уларни асрашга ҳаракат қилишган. Бу кўчатни 1-2 даражагача иситилади. Сугориш орқали ҳам соғуқдан сақлаш мумкин. Энг асосийси, қиш ойларида 2-3 марта яхоб суви беришдир. Бунинг муҳим жиҳати шундаки, дарахт сувга тўйиниб, эрта “уйғонмайди”. Ўзига керакли озуқаларни йиғиб, икки метргача захлайди. Шундан кейин то ихлоқча сугорамас ҳам бўлади. Меванинг сифати ҳам яхши бўлади. Ҳар бир нарсага эътибор лозим бўлганидек, боғ қилишининг ҳам ўз қонун-қоидалари бор. Уни ҳар бир боғбор билиши лозим. Қадимгилар берокат “Боғни боқсанг боғ бўлар, боқмасанг юрагинга доғ бўлар” дейишган.

Бобур МУҲАММАДИЕВ тайёрлади.

► Амалиёт

Бугунги замон киши ҳеч бир эҳтиёждан чекланишни истамайди. Ҳозиргидек техника тараққиётга эришилган, глобаллашган давр эса эҳтиёж ва талабни оширгани-оширган. Мана, масалан, турмушимизнинг бирор дақиқасини электр энергиясиз тасаввур этиб бўлмайди. Ҳар қанча ривожланган бўлмасин, технологиялар бусиз деярли керак-сиз матоҳга айланиб қолади. Лекин шахар шароитида айрим ҳолларда, қишлоқларда эса тез-тез электр тармоғидан узилишлар бўлиб туриши яхши маълум. Ҳўш, бунга сабаб нима? Электр таъминотидаги бундай узилишларни бартараф этиш учун соҳа мутасаддилари томонидан қандай тадбирлар белгиланган? Бу саволлар айни пайтда ҳамани қизиқтиради. Уларга жавоб олиш мақсадида “Ўзбекэнерго” акциядорлик жамияти ахборот хизматида куйидаги саволлар билан муносабат қилдик.

Соҳа мутасаддилари томонидан берилган жавоблар асосида тайёрланган куйидаги мулоқотни эътиборингизга ҳавола этамиз.

— Эндликда мамлакатимиз ҳам жаҳон андозаларига мос равишда тараққий топмоқда. Замонавий технологиялар ҳаётимизга борган сари чуқурроқ кириб келаяптир. Электр қувватига тобора ортаётган бундай талабни қондириш учун қандай чоралар қўрилади?

— Мамлакат энергетик хавфсизлиги, экспорт мажбуриятлари ва электр энергияга тобора ортаётган эҳтиёжни қондириш учун “Ўзбекэнерго” акциядорлик жамияти тизимидаги электр станцияларнинг қуввати етарли. Жамият электр тармоқларининг узунлиги 250 миң километрдан зиёд бўлиб, бу барча истеъмолчиларни марказлаштирилган электр таъминот ҳудудини қамраб олиш имкониятини яратди.

Утган йили станцияларимиз 55,5 миллиард киловатт соат электр энергияси ишлаб чиқарди ва 8,2 миллион Гкал иссиқлик энергиясини етказиб берди.

Республикаимизда кафолатли электр энергиянинг 90 фоизгача бўлган ҳажмини умумий қуввати 11,0 миллион киловатт соат бўлган иссиқлик электр станциялари ишлаб чиқаради. Мазкур станциялар Ўзбекистон энергетикаси тизимининг асоси ҳисобланади.

Соҳанинг 2020 йилгача бўлган даврдаги ривожланиш босқичлари Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 4 мартдаги “2015—2019 йилларда ишлаб чиқаришни таркибий ўзгартириш, модернизация ва диверсификация қилишни таъминлаш бўйича чора-тадбирлар Дастури тўғрисида”ги Фармонида мувофиқ белгиланган. Ушбу фармонга кўра, 2015—2020 йилларда инвестициявий дастурга киритилган иссиқлик энергетикаси доир олдига устувор лойиҳани амалга ошириш кўзда тутилган. Келинг, уларни санаб ўтамиз: Тошкент ИЭСда 370 МВт қувватга эга бўлган буг-газ ускунасини қуриш, Толлимаржон ИЭСда иккита 450 МВт қувватга эга бўлган буг-газ ускунасини қуриш орқали кенгайтириш, Навоий ИЭСда 450 МВт қувватга эга бўлган иккинчи буг-газ ускунасини қуриш, Ангрэн ИЭСда куллик даражаси юқори бўлган кўмир ёқиб ушбу мўлжалланган 130—150 МВт қувватли энергоблокни қуриш, Тахياتош ИЭСда иккита 250—280 МВт қувватга эга бўлган буг-газ ускунасини ўрнатиш билан модернизациялаш, ҳар бири 450 МВт қувватга эга бўлган иккита буг-газ ускунасини янги Тўрақўрғон ИЭСни қуриб битказиш режалаштирилган.

Бундан ташқари, Сирдарё вилоятида 450 МВт қувватга эга бўлган иккита буг-газ ускуналарини ўрнатиш билан янги ИЭС қуриш, Фарғона ИЭМ 57,7 МВт қувватли буг-газ ускуналарини қуриш, шунингдек, 4-иссиқлик марказида умумий қуввати 108 МВт эга бўлган газ-турбинали ускуналарини ҳамда Тошкент ИЭМда умумий қуввати 54 МВт эга бўлган иккита газ-турбинали ускуналарини қуриш белгиланган.

Ушбу тадбирларни амалга ошириш энергоблокларнинг фойдали иш коэффициентини 55—60 фоиздан кам бўлмаган юқори самарали буг-газ ва газ-турбинали ускуналар асосида энергия ишлаб чиқаришнинг замонавий технологияларини татбиқ этиш имконини беради.

— Маълумки, дунёда муқобил энергияга талаблар муттаҳид ортиб бораётир. Ўзимизда ҳам шундай. Шамол, кўш энергиясидан фойдаланиш борасида изланишлар давом этмоқда. Мамлакатимизда муқобил энергияни ҳаётга татбиқ этиш қай даражада амалга оширилмоқда?

— Муқобил энергия манбаларидан кенг қўламада фойдаланиш ҳар қандай мамлакатнинг устувор вазифаларидан биридир. Бу соҳа жадал суръатлар билан ривожланаётган йўналишлардан.

Энергиянинг муқобил манбаларидан кенг фойдаланиш ҳар қандай давлатнинг олий устуворлиги ва энергетик хавфсизлиги вазифаларига мувофиқдир. Республикаимизда табиий тикланувчи энергия манбаларини ривожлантиришда, гидроэнергетика имкониятларидан фойдаланиш бўйича кўпгина ишлар олиб боришмоқда. Масалан, жамият тизимидаги ишлаб турган гидро-

электрстанцияларни модернизациялаш ва қайта қуриш бўйича инвестицион лойиҳаларни амалга ошириш ишлари бошлаб юборилган. 2015—2021 йилларда Фарҳод ГЭС, Қуйи-Бўзсув, Шахрихон, Чирчиқ, Самарқанд каскадларининг электрстанцияларини модернизациялаш ва қайта қуриш, шунингдек, қуввати 8 МВтни ташкил этадиган “Қамолот” ГЭСни қуриш кўзда тутилган.

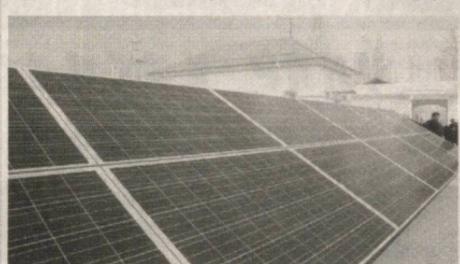
Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2013 йил 1 мартдаги “Муқобил энергия манбаларини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони ҳамда “Халқаро кўш энергияси институтини ташкил қилиш тўғрисида”ги қарорини амалга ошириш доирасида “Қўш-Физикаси” ИИБ асосида ва “Ўзбек-

ЭЛЕКТР ТАЪМИНОТИ: ЭҲТИЁЖ ВА ИМКОНИЯТЛАР

энерго” АЖ таъсисчилигида “Қўш Энергияси Институтини” ташкил этилди.

Бундан ташқари, қайта тикланувчан энергия манбаларини иссиқлик энергияси балансида жалб этиш бўйича ишлар олиб боришмоқда. Саноат кўлами аҳамиятида қайта тикланувчан энергия манбаларидан фойдаланиш республикада электр ва иссиқлик қувватини ишлаб чиқариш учун табиий газ истеъмолини сезиларли даражада иқтисод қилиш, шу билан бирга, атропо-муҳитга етказилмаган зарарни камайтириш имконини яратди. Наманган вилояти Поп туманида 130 МВт қувватга эга бўлган кўш фотоэлектр станцияси қурилиши амалга оширилди. Яқин муддатларда Самарқанд, Сурхондарё вилоятларида ҳам 100 МВт қувватга эга бўлган фотоэлектр станциялари қурилиши режалаштирилган.

Асосланган техник-иқтисодий меъёрларда марказлаштирилган энергия таъминотида ўтиш йўли билан қайта тикланмаган энергия манбаларининг ҳар хил турларидан кенг қўламада фойдаланиш, қишлоқ жойларида, айниқса, етиб бориш қийин бўлган узоқ ҳудуд-

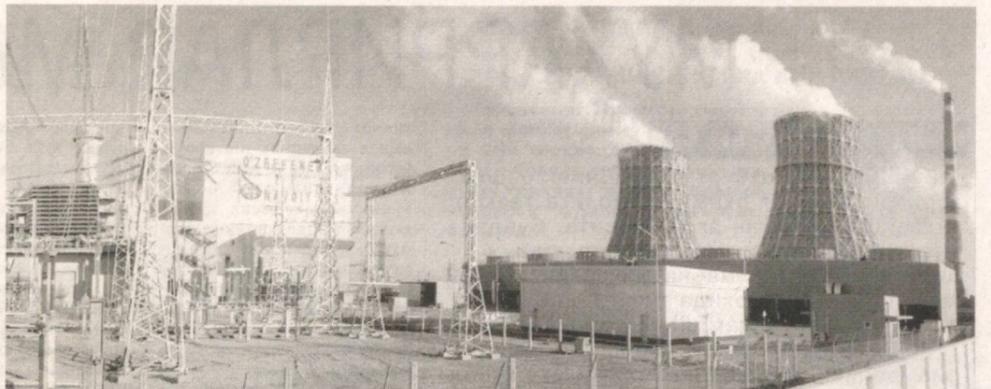

лардаги объектларнинг электр энергия билан таъминланишини ошириш билан бир қанча муаммоларнинг ечимини топишга эришилди.

— Сир эмаски, айни пайтда аҳолининг электр энергияси билан таъминлашда муаммолар ва шунга яраша сабаблар ҳам кўп. Шу боис тармоқларда, айниқса, ҳудудларда узилгн ҳолатлари тез-тез тақдорланади. Бунинг келиб чиқиш сабабларини қандай изоҳлаш мумкин?

— Аввало айтиш керакки, барча вилоятларнинг истеъмолчиларига Республика Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган баланс асосида электр энергияси етказиб берилди.

Истеъмолчиларнинг электр энергиядан самарасиз фойдаланишлари оқибатида ушбу неъмат истеъмоли кескин ортиб кетаётир. Натияжада электр ускуналари-

нинг шикастланиш ҳолати кузатиляпти. Ушбу ҳолатларнинг олдини олиш мақсадида ҳудудий электр тармоқлари корхоналари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 22 августдаги 245-сонли қарори билан тасдиқланган “Электр энергиясидан фойдаланиш қондалари” талабларига мувофиқ ҳамда маҳаллий ҳокимият билан келишилган чеклаш жадвалига асосан истеъмолчиларга электр энергиясини етказиб беришда меъёрлаштириш ишлари олиб боришмоқда.

Бундан ташқари, хавфсизликни таъминлаш мақсадида 0,4-6-10 кВ кучлинишли электр узатиш тармоқларида эксплуатация ишлари ва қарздор истеъмолчиларни тармоқдан узиб қўйиш сингари ишлар амалга ошириладиган вақтларда сиз айтган юқорида таъкидланган ҳолатлар юзата қолади.

— Маълумки, давлатимиз раҳбарининг ўтган йил 4 мартдаги “2015—2019 йилларда ишлаб чиқаришни таркибий ўзгартириш, модернизация ва диверсификация қилишни таъминлаш бўйича чора-тадбирлар Дастури тўғрисида”ги Фармонида асосан 30 дан ортиқ инвестицион лойиҳа ишлаб чиқилиб, уни 2020 йилга қадар амалга ошириш режалаштирилган. Бу вазифаларни амалга оширишда, шубҳасиз, “Ўзбекэнерго” АЖнинг иштироки асосий ўрин тутаяди. Шу нуқтага назардан келиб чиқсак, тизимда қандай ўзгаришлар кутилмақда? Қўриладиган чора-тадбирларни мисоллар билан ифодаласангиз...

— Дарҳақиқат, кейинги йилларда ҳукуматимиз электр энергиясини ишлаб чиқарувчи станцияларни модернизациялаш, замонавий энергия манбаларини татбиқ этиш, электр энергиясини узатишдаги йўқотишларни камайтириш, электр энергиясини ҳисобга олиш тизимини такомиллаштириш ва қайта тикланувчан энергия манбаларини ривожлантириш масалаларига алоҳида эътибор қаратмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 4 мартдаги мазкур фармонида асосан 33 та инвестицион лойиҳани 2020 йилга қадар амалга ошириш мўлжалланган. Ушбу лойиҳалар куйидагиларни кўзда тутаяди: ишлаб чиқаришда замонавий энергия сармодорлиги юқори буг-газ ускуналарини жорий этиш; ёқилғи-энергетик балансини диверсификациялаш билан, табиий газ улушини камайтириш; ёқилғи-энергетик ресурсларидан оқилона фойдаланиш, уни иқтисод қилиш ҳамда энергия ситимини камайтириш борасида тежамкор ускуналарни ишлаб чиқариш; магистрал ва тарқатиш электр тармоқларини модернизациялаш ва янгиларини барпо этиш; муқобил энергия манбаларини татбиқ этишни янада кенгайтириш ва бошқалар.

Лойиҳаларни молиялаштириш асосан соҳанинг ўз маблағлари, республика ривожлантириш жамғармаси кредитлари ҳамда халқаро молия институтлари кредитлари ҳисобига амалга ошириш режалаштирилган.

Ҳозирги кунда Навоий, Сирдарё иссиқлик электр станцияларида ҳамда Тошкент иссиқлик электр марказида замонавий технология ускуналари татбиқ этилган. Натияжада ишлаб чиқариш қуввати 555 МВтга оширилди, 455 миллион метр кубдан ортиқ табиий газ ёқилғисини тежаш имконияти яратилди.

Бугунги кунда ҳудди шундай ишлар кўлами Тошкент, Толлимаржон, Навоий, Тахياتош иссиқлик электр станцияларида ҳамда Тўрақўрғон ИЭСда олиб боришмоқда.

2017—2021 йилларда ушбу фармонга мувофиқ “Наманган вилоятида қуввати 130 МВт бўлган фотоэлектр станция қурилиши” (2017—2019 йил) ва “Сурхондарё вилоятининг Шеробод туманида қуввати 100 МВт бўлган фотоэлектр станция қурилиши” (2019—2021 йил) лойиҳалари амалга оширилади.

Жорий йилда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Самарқанд вилоятида қуввати 100 МВт эга бўлган кўш фотоэлектр станцияси қурилиши бошланди. Ҳозирги кунда қурилиш майдончасида тайёргарлик ишлари олиб боришмоқда ва халқаро тендер савдолари ўтказилмоқда. Ушбу станцияни фойдаланишга топшириш 2017 йилга мўлжалланган бўлиб, йилга 158,3 миллион кВт соат электр энергияси ишлаб чиқарилади.

Юқоридаги ишларни амалга ошириш натижасида нафақат бир неча миллионлаб метр куб табиий газ иқтисод қилинган, балки, истеъмолчиларни энергия билан таъминлаш янада мустақамланиб, уларнинг ўсиб бораётган талабларини қондириш, иқтисодий тармоқларини ривожлантириш ва аҳоли турмуш даражасини янада ошириш имкониятига эришилди.

Ушбу тадбирлар истеъмолчиларнинг электр энергияси билан барқарор таъминланишига, энергетика тизими фойдалигини янада мустақамланишига, шу билан бирга, республикаимиз электр энергиясининг экспорт салоҳиятини оширишга замин яратди.

Холда ФАЙЗИЕВА тайёрлади.

► Оила — муқаддас гўша

Конституциямизнинг 63-моддасида “Оила жамиятнинг асосий бўғинидир ҳамда жамият ва давлат муҳофазасида бўлиш ҳуқуқига эга” дея қайд этилган. Бинобарин, ўтган йиллар мобайнида мамлакатимизда ёш оилаларни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланди.

Президентимизнинг 2014 йилда қабул қилинган “Ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармони ёш оилалар учун жуда кенг имкониятлар эшигини очиб берди. Мазкур фармонга мувофиқ тижорат банклари томонидан “Оила фаровонлиги” ва “Ёш оила” деб номланган имтиёзли кредит турлари жорий этилди. Натияжада кўпгина

МЕҲР ВА ҒАМҲЎРЛИК ИФОДАСИ

ёш оилалар мустақамлиги йўлида

2014 йил 8 сентябрдаги “Мамлакатнинг иқтисодий ҳаётида фаол қатнашаётган ёш оилаларни уй-жой билан таъминлашни янада қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори ва шунга асосан тасдиқланган “Қамолот”нинг кўп квартиралы уйларида ёш оилаларга квартиралар бериш масалаларини қўриб чиқиш тартиби тўғрисида”-

казий банкининг қайта молиялаштириш ставкасига тенг фоизли ставка билан 20 йил муддатта берилмаган имтиёзли ипотека кредитлари ажратиш йўли билан мулк қилиб берилди. “Қамолот” уйлари ипотека кредити асосида сотиб олиш ҳуқуқига тураржой шартларини яхшилашга муҳтожлар сифатида ҳисобда турган ҳамда фан, санъат, алабиди, спорт соҳаларида ва бошқа соҳаларда юксак натижаларга эришган ёш оилалар (қондала кўра, давлат муқофотлари, “Ўзбекистон белгиси” кўкрак нишони соҳиблари, нуфузли халқаро ва республика муқофолари, танловлар ва олимпиадалар соғиндорлари) эга бўлади. Тураржой шартларини яхшилашга

Туман (шаҳар) кенгаши ҳужжатларни қабул қилиб олган, икки кун муддатда қўриб чиқиш учун ҳудудий комиссияга юборди. Ҳудудий комиссия эса 10 иш кун мобайнида ҳужжатларнинг белгиланган талабларга мувофиқлигини ҳар томонлама ўрганади ва ҳақиқийлигини текширади. Сўнг комиссия томонидан жойнинг ўзига чиқиб, ариза берувчининг турар жой шартларини, кредитга лаёқатлилигини (ариза берувчи ва оила аъзоларининг даромадини) ўрганади. Ҳақиқий натижалари бўйича текшириш далолатномасини тузди. Шу билан бирга, ёш оилани турар жой шартларини яхшилаш учун муҳтож сифатида ҳисобга қўйиш ёки ҳисобга қўйишни

Иқболжон ҲОМИДОВ,
Қўштепа туман ДНИ
нотариуси

МУҲАРРИРЛАР МАҲОРАТ МАКТАБИ

ЯНГИ ЛОЙИҲА

Биламизки, матбуот ва ОАВнинг бошқа турлари ахборот оқимини аҳолига тезкор етказиб берадиган ягона восита. Бундан ташқари у омманинг дунёқарашини шакллантиришда, маънавий савиясини юксалтиришда алоҳида роль ўйнайди. Шу боис ҳам ОАВга жамиятни демократлаштириш, фуқароларнинг фаоллигини ошириш борасида муҳим аҳамиятга эга курол сифатида қаралади. Мамлакатимизда ОАВ эркин ва у демократик принципларга асосан фаолият кўрсатмоқда.

тининг очиқлигини таъминлашда таҳририят иштироки, ижтимоий ҳаёт ва воқелик мониторингини олиб бориш кўникмасини ҳосил қилиш ҳамда объектив ёритишда журналист позициясини шакллантириш, ҳуқуқий маданиятини юксалтириш, таҳририятда маркетинг ва дизайн ишларини замон талаблари асосида ташкил этиш масалаларига устувор аҳамият берилди. Мазкур тадбирнинг дастлабки иштирокчилари Тошкент вилоятида фаолият олиб борувчи босма оммавий ахборот воситалари бош муҳаррирлари

дан фикр алмашдилар. Матбуотнинг куйи бўғинида фаолият кўрсатаётган таҳририятлар иштини замон талаблари асосида ташкил этиш, соҳага оид қонун ҳужжатларини ўзлаштириш, таҳририятлар иқтисодий асосларини мустақамлашга масалалари ҳақида амалий савол-жавоблар бўлиб ўтди. Жумладан, нашрларни аҳоли ҳамда ташкилотларга етказиб беришнинг қулай усуллари, туман ҳокимликлари, муассислар ҳамкорлигида таҳририятларни бино ва замонавий техника воситалари билан таъминлашда ижтимоий шериклик, ҳудудий

лат солиқ қўмитасининг Тошкент вилояти бошқармаси камерал назорат бўлими бош инспектори Рустам Абдуқодиоров, Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг Тошкент вилояти бошқармаси бошлиги Зарифа Эралиева, Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси қошидаги "Ҳуқуқий журналистика" Кенгаши раиси, "Ҳуқуқ ва бурч" журнали бош муҳаррири Жаҳонгир Наҳоновлар ўз фикр ва мулоҳазалари билан ўртоқлашдилар. Маълумки, таҳририятлар ҳўжалик юритувчи субъект сифатида реклама ва эълонларни

фаолиятида дуч келинадиган камчиликларга аниқ мисоллар асосида қаратди. Хусусан, у реклама ва эълонларни ташкил этиш тартиби, ахборот, ижтимоий реклама билан яширин рекламанинг фарқлари нимадан иборатлиги масалалари ҳақида сўз юритиб, ОАВ орасида аниқса, дори-дармонлар, биологик фаол моддалар, озиқ-овқатлар рекламаси, алоҳида лицензия олиб фаолият кўрсатилган ўқув марказлари фаолиятини реклама қилишда йўл қўйилаётган ҳатолликларга тўхталиб, реклама берувчи билан уни матбуотда ҳам эълон қилиш учун масул бўлган рақобат зиммасидаги масъулият, қонун бузилиш ҳолатларида қўриладиган қоралар ва жазоларни баён қилди.

да терминал бўлиши шарт, — деди Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитасининг Тошкент вилояти бошқармаси камерал назорат бўлими бош инспектори Рустам Абдуқодиоров иштирокчиларни қозқирган саволларга жавоб беради. Семинар давомида ҳатто тартиб-қоидаларга қўра бу жараёнда тушумларни инкасса орқали таҳририят ҳисобига тушириш талаб этилиши ҳам иштирокчилар учун янгилик бўлди. "Ҳуқуқий журналистика" Кенгаши раиси, "Ҳуқуқ ва бурч" журнали бош муҳаррири Жаҳонгир Наҳонов ҳуқуқ тартибига билан боғлиқ масалалар юзасидан фикр юритиб, бугунги кунда омманинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишда ОАВнинг ўрни ва вазифаларига алоҳида тўхтади.

Маълумки, ўзлари учун яратилган имкониятларидан келиб чиқиб, бозор муносабатлари шароитида ҳар бир ОАВ ўз муштарийлари ва мухлислари эътиборини қозониш, уларнинг сонини ошириш учун ҳаракат қилади, соғлом ижодий рақобатга киришади. Бунга нашр жамоаси, хусусан, таҳририят муҳаррири фикран ва руҳан замон билан ҳамнафас бўлиши, оммадан бир қалам бўлса-да, олдинда юришини бугунги тезкор даврнинг ўзи талаб қилмоқда. Ҳўш, бу борада мамлакатимиз ОАВда, айниқса, туман ва шаҳар ҳокимликлари муассислигида нашр этиладиган босма ОАВ, тармоқ газеталарида аҳвол қандай?

Таҳлиллар шуни кўрсатаптики, ҳамма нашрлар ҳам ўз муассислари билан ижтимоий шериклик асосида фаолиятни йўлга қўйган, бир текисда ривожланипти деб бўлмайди. Айрим нашрларга нафақат техник, балки малакавий кўмак ҳам зарур. Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси бу борада ўзининг янги лойиҳасини амалга оширишга киришди. Ҳудудий ОАВни малакали кадрлар билан таъминлаш ишларига кўмак бериш, таҳририятлар иштини замон талаблари даражасида ташкил этиш, ижодий ходимларнинг профессионал маҳоратини ошириш мақ-

садида уларнинг ўзаро тажриба алмашувига кўмаклашишга йўналтирилган амалий ўқув машғулоти йўлга қўйилди. Машғулотларда дастлаб, таҳририятларда ижро интизомига риоя этиш, фуқароларнинг муурожаатлари билан ишлаш кўникмаларини шакллантириш, фуқаролик жамиятини барпо этиш ҳамда жамоатчилик назоратини ўрнатилганда ОАВнинг вазифалари, ҳудудга хос долзарб мавзуларни аниқлаш ва мавжуд муаммоларни кўтариб чиқиш, танқидий-таҳлилий мақолалар тайёрлаш асослари, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаоли-

бўлди. Унда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг ОАВ ва нашриётлар фаолиятини мувофиқлаштириш бошқармаси бош муҳаррири М.Омонов, "Ўзбекистон" нашриёт-матбаа ижодий уйи етакчи муҳаррири, Журналистлар ижодий уюшмаси қошидаги Мониторинг гуруҳи аъзоси Ш.Салимов, "Диёнат" газетаси бош муҳаррири, уюшма қошидаги Ижтимоий-иқтисодий, экология масалалари кенгаши раҳбари Ш.Дехқоновлар қатнашиб, ҳудудий нашрлар фаолиятида учраётган муаммо ва камчиликлар ҳамда уларни бартараф этиш масалалари юзаси-

ОАВга соҳа мутахассисларини, айниқса, ёшларни жалб этиш масалалари муҳокама қилинди. Яқинда вилоятда фаолият кўрсатадиган туман, шаҳар ва қорхоналар муассислигида нашр этилаётган босма ОАВ етакчилари навбатдаги машғулотни ўтказиш учун Миллий матбуот марказига йиғилдилар. Унда Ўзбекистон Республикаси Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш Давлат қўмитасининг Реклама фаолияти ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бошқармаси бошлиги Дилшод Азимов, Ўзбекистон Республикаси Дав-

газета саҳифаларига жойлаштириш фаолияти билан ҳам шуғулланишди. Бу борада ҳуқуқий малаканинг камлиги, мавжуд қонун ва метёрий ҳужжатлар билан яқиндан таниш бўлмаганлиги сабабли, фаолиятга доир қатор камчиликлар, баъзан қонун бузилиш ҳолатларига ҳам дуч келинади. Шу боис, Ўзбекистон Республикаси Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш Давлат қўмитасининг Реклама фаолияти ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бошқармаси бошлиги Дилшод Азимов йиғилганлар эътиборини ОАВ

Семинарда иштирок этган Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг Тошкент вилояти бошқармаси бошлиги Зарифа Эралиева ҳудудий нашрлар фаолиятида ижро интизомини мустақамлашга эътиборни қаратиш жараёнида "Ранги металл", "Шахтёр", "Улуғ йўл" газеталари фаолиятдан мисоллар келтириб, таҳририятларда фаолият кўрсатилган журналистларнинг малакавий савиясини ошириш масалаларига таҳлилий муносабат билдирди. Таҳририятларга терминал керакми? — Молиявий наф кўриш мақсадида реклама ва эълонларни чоп этиш жараёнида жисмоний шахслар ёки қорхона ва ташкилотлардан реклама ҳамда эълонлар қабул қилиш учун нақд пул ёки пластик қарточкалар орқали тўлов амалга оширилаётганда таҳририятлар-

Кўзланган мақсадга қўра, мазкур лойиҳани молиялаш манбалари шакллантирилганча, бу каби амалий машғулотлар мамлакатимизнинг бошқа ҳудудлари оммавий ахборот воситалари вакиллари билан ҳам ўтказилади. Улар тажрибали эксперт ва мутахассислар иштирокида медиасоҳанинг ҳуқуқий асослари, таҳририятларнинг иқтисодий масалалари, реклама жалб этиш ва соҳанинг бошқа қатор долзарб муаммоларини ечимни устида фикрлашадилар. Уюшма томонидан ўтказилаётган мазкур лойиҳа ўз самарасини беришига ишонамиз.

— Бу хилдаги машғулотлар ҳудудий оммавий ахборот воситалари учун жуда муҳим. Айниқса, унинг очиқ мулоқот тарзида ўтказилаётгани ўзаро тажриба алмашишимиз, шу йўл билан биргаликда фаолиятдан мисоллар келтириб, таҳририятларда фаолият кўрсатилган журналистларнинг малакавий савиясини ошириш масалаларига таҳлилий муносабат билдирди. Таҳририятларга терминал керакми? — Молиявий наф кўриш мақсадида реклама ва эълонларни чоп этиш жараёнида жисмоний шахслар ёки қорхона ва ташкилотлардан реклама ҳамда эълонлар қабул қилиш учун нақд пул ёки пластик қарточкалар орқали тўлов амалга оширилаётганда таҳририятлар-

М.ЎКТАМОВ

ДЎСТЛИК РИШТАСИ

Учрашув Мамлакатимиз дунёдаги барча давлатлар билан ўзаро тенглик, дўстона алоқаларни мустақамлаб келмоқда. Жумладан, жаҳонда иқтисодий юксалиш борасида уқори натижаларга эришган Хитой Халқ Республикаси билан ҳам тенг шерикчилик муносабатлари ўз самараларини бераётир.

Шарихан Ўзбекистон — Хитой иқтисодий-сиёсий, ижтимоий-маданий алоқаларининг илдизи бир неча минг йилларга бориб тақалади. Оснн ва Европа қитъаларини бир-бирига туташтирган қадимий Буюк ипак йўли ҳам ана шу икки давлатнинг ҳудудидан ўтган бўлиб, дунн маданиятининг ривожига катта ҳисса қўшиб

Яқинда ҳамкор мамлакатнинг Шаньси провинцияси ОАВ вакилларининг бир гуруҳи мамлакатимизда бўлди. Меҳмонлар Миллий матбуот марказида ўзбекистонлик ҳамкасблари учун яратилган шароитлар билан таништи, соҳага оид турли конференция, брифинг ва семинарларни ўтказиш ишлари билан қизиқдилар. Ташриф давомида пойтахтимиздаги диққатга сазовор жойларда бўлишти. Буюк ипак йўли осори-атиқалари, қаламжолари билан танишдилар. — Самолётда учиб келаётганимизда Тошкент қанақа шаҳар экан, бизни қандай кутиб олишар экан деган саволлар мени анча ўйлантирганди, — деди «Шаньси Жибао» газетаси бўлим мудир Цзя Юйфен. — Самолётдан тушган заҳотим биринчи ҳис қилган нарсам Тошкентнинг тоза ҳавоси бўлди. Бизда биласиз, экологик ҳолат қувонарли эмас. Бу ерга ташриф буюришимиздан мақсад, мамлакатимизнинг тарихи, маданий ҳаёти ҳамда иқтисодий кўрсаткичлари ҳақида кўрсатувлар, видеороликлар, слайдлар ва мақолалар тайёрлаб, провинцияимиз аҳолисига ҳавола этиш, Ўзбекистонда йил ичи, фаровон давлат аҳолисининг қадриятлари билан таништиришдир. Бу эса халқларимиз ўртасидаги алоқаларни янада мустақамлаш билан бир қаторда, Ўзбекистон ҳақидаги тасавурларимизни анча бойитиб олишга хизмат қилади, деб ўйлайман. Хитойлик ОАВ ходимлари ўз саҳатлари давомида мамлакатимизнинг Бухоро, Самарқанд, Фарғона вилоятларидаги маданий ёдгорликлар, музейлар ва қаламжолар билан ҳам танишадилар.

Жобир ХўЖАКУЛОВ тайёрлади.

МАШҲУР ЖУРНАЛИСТЛАР ҲАЁТИДАН УЛАР ҲАҚИДА БИЛАСИЗМИ?

Габриэл Гарсиа Маркеснинг буюк ёзувчи бўлиб етишишида журналистиканинг ўрни катта. У 1927 йил Колумбиянинг Аракатака шаҳарчасида дунёга келган. Отаси фармацевт эди. 1929 йилнинг январида оиласи Сукре шаҳрига кўчиб ўтади. Уни эса бобоси ва бувиси қарамоғида, Аракатакада қолдиришади. Кексалар унга миллий ананалар ва тилининг нозик жиҳатларини ўргатади. Айнан уларнинг тарбияси туфайли Габриэл келажакда машҳур ёзувчи бўлиб етишган бўлса, ажабмас. У тўққиз ёшга тўлганида бобоси оламдан ўтгач, ота-онаси ёнига, Суcreга кетди. 1950-йилларга келиб, Габриэл коллеждаги ўқишини муддатидан олдин тўхтатади ва ўзини журналистика ҳамда адабиётга бағишлайди. Унинг қизиқишига Эрнест Хемингуэй, Уильям Фолкнер, Жеймс Жойс, Виржиния Вульф ва Франц Кафка каби буюк ёзувчилар катта таъсир кўрсатган. 1950-1952 йиллар оралиғида у Барранкиладаги "Эль Хералдо" (даракчи маъносини беради) номли маҳаллий газетанинг бир рўқнини юрита бошлайди. Шу вақтдан бошлаб ёзувчи ва журналистларнинг "Барранкиля гу-

руҳи" номли норасмий ташкилотга аъзо бўлади. Орадан икки-уч йил ўтиб, Богота шаҳридаги "Эль Эспектадор" газетасида ишлади ва қисқа метражли кинофильмларга тақризлар ёзди. Муҳбир сифатида у Италияга, Польшага, Францияга, Венесуэла ва АҚШга юборилди. Шу орада ҳикоялар ва сценарийлар ёза бошлади. 1961 йилдан Маркес ижодиди шиддатли давр бошланади. Аввал "Полковникка ҳеч ким ёзмайди" номли қиссаси, 1966 йилда "Машғум соат" номли романи чоп этилади. 1967 йилда чиққан "Ёлғизликнинг юз йили" асари уни дунёга машҳур қилди. 1972 йилда бу роман Рамуло Галегоса мукофотига сазовор бўлди. 1982 йилда "Фангания ва воқеликни, қитъадаги ҳаёт ва зиддиятларни бор бутунлигича романлари ва ҳикояларида акс эттиргани учун" колумбияликлар орасида биринчи бор Нобель мукофотига сазовор бўлган ёзувчи Габриэль Гарсиа Маркес эди. 2002 йилда унинг маъик реализм жанрида ёзилган "Ҳаёт ҳақида ҳикоя қилиш учун яшаш керак" биографик трилогияси чоп этилади ва испан тили дунёсида бестселлерга айланади. Маркес 2014 йил 17 апрелда 88 ёшида ўзининг Мехикодаги уйида вафот этди. Унинг вафоти туфайли Колумбияда уч кунлик мотам эълон қилинади.

Лоренс Ван дер Пост Британиялик журналист, файласуф, педагог. У 1906 йил 13 декабрда Филиппосис шаҳарчасида дунёга келди. Улар оянда ўн беш фарзанд бўлиб, Лоренс ўн учинчиси эди. У болалик йилларини отасининг каттагина кутубхонасидаги кўплаб машҳур ёзувчиларнинг китобларини ўқиш билан мароқли ўтказган. Ана шундай шароит унда журналистика ва адабиётга меҳр уйғотди. Унинг илк иши Дурбандаги "Янги рекламалар тарбиячиси" газетасида чоп этилган чим устида хоксейда эришилган муваффақиятлар ҳақидаги репортаж эди. 1926 йилдан бошлаб Лоренс икки исенкор ёзувчи дўсти — Уильям Пломмер ва Рой Кемпбелл билан бирга "Қамчи зарбаси" сатирик журналини чоп эттира бошлайди. Унда Жанубий Африкадаги ирқчиликка оид интеграция ҳақида ўткир материаллар босилди. Журналнинг учта сонини чоп этилгач, радикал қарашларини тарғиб этганликка айблаб, нашрни ёпишди. Сўнг у дўсти Пломмер билан Дурбандан Токиога уч ой саёҳат қилди. Улар Токиода бўлганда

ирқчилик тарафдори сифатида қўлга тушган япониялик икки журналист Лоренсининг ёрдами билан қутулиб қолади. Бу саёҳат ҳақида кейинчалик икки дўст ҳаммуаллифлигида тўплам чоп этилади. 1929 йилда Пост Жанубий Африкага бориб, «Саре Times» газетасида иш бошлайди. Бу ерда у богема (муҳтожликка кун кечирувчи зиёлилар) гуруҳига қўшилиб қолади. Улар ҳукумат бошлиқларига қарши кучлар бўлиб, Лоренс мамлакатдаги яна ўша ирқчилик муаммолари хусусида шов-шувли мақолалар ёзди. Иккинчи жаҳон уруши бошлангач, Пост кўнгиллилардан бўлиб Британия армиясига қўшилиди ва разведкачи сифатида бир қанча фронтларда бўлади. 1942 йилда уни японлар асир олади ва Сукабумидаги ҳарбий лагерга юборишади. Кейинроқ эса Бандунге лагерига бўлади. Ван дер Пост шундай шароитда ҳам ўзининг алолат ва инсонпарварликка асосланган гоёларини тарғиб қилишда давом этиб, турли миллатга мансуб маҳбусларнинг руҳини кўтаришга ҳаракат қилди. У "Лагер университети"ни ташкил этди. Бу орқали маҳбусларга оддий

грамматикадан бошлаб, қадимги тарихдан қўлга тушган япониялик икки журналист Лоренсининг ёрдами билан қутулиб қолади. Бу саёҳат ҳақида кейинчалик икки дўст ҳаммуаллифлигида тўплам чоп этилади. 1929 йилда Пост Жанубий Африкага бориб, «Саре Times» газетасида иш бошлайди. Бу ерда у богема (муҳтожликка кун кечирувчи зиёлилар) гуруҳига қўшилиб қолади. Улар ҳукумат бошлиқларига қарши кучлар бўлиб, Лоренс мамлакатдаги яна ўша ирқчилик муаммолари хусусида шов-шувли мақолалар ёзди. Иккинчи жаҳон уруши бошлангач, Пост кўнгиллилардан бўлиб Британия армиясига қўшилиди ва разведкачи сифатида бир қанча фронтларда бўлади. 1942 йилда уни японлар асир олади ва Сукабумидаги ҳарбий лагерга юборишади. Кейинроқ эса Бандунге лагерига бўлади. Ван дер Пост шундай шароитда ҳам ўзининг алолат ва инсонпарварликка асосланган гоёларини тарғиб қилишда давом этиб, турли миллатга мансуб маҳбусларнинг руҳини кўтаришга ҳаракат қилди. У "Лагер университети"ни ташкил этди. Бу орқали маҳбусларга оддий

Х. ФАЙЗИЕВА тайёрлади.

МИЛЛАТГА ЭХТИРОМ

аёлга эхтиромдан бошланади

ШАРХ ЎРНИДА

Ахборот технологияларининг бугунги ривожини шу даражага етдики, эндиликда оламни кафтингда тургандек кузатишинг мумкин. Хулоса шундай — олам сувда қалқиб турган олма ҳолатида.

Нотинч минтақаларда аҳвол ниҳоятда танглашиб, вазият чигаллашиб борапти. Вазиятни ҳолисона баҳолаш ўрнига жазав ва манфаатлар талоши устуворлик қилапти. Одамлар талвасида. Қоққиллар — бирон дақиқа фарзандини хотиржам бағрига босиб, ором олишни истаган оналар, келажак кафолатсиз хотин-қизлар, ёшларнинг танг аҳволда қолганини кўриб, ваҳминг келади. Уйга толасан. Ахир, улар ҳам ҳақ-ҳуқуқларига эга инсонлар-ку! Нега уларнинг ҳуқуқи, инсонлик шаъни поймол этилмоқда. Дунёга ҳақ-ҳуқуқ ҳақида жар солаётган оғзи повоиллар қарга қараяпти? Шулар ҳақида фикр юритар экансан, беихтиёр Яратганга шукрона келтирасан. Юртимизда фуқароларга, айниқса, биз аёлларга бўлган эҳтибордан беҳад мамнун бўласан. Мамлакатимиз бош Қомуси — Конституцияимизда белги-ланган ҳуқуқларимиз кафолати амалда ўз тасдиғини топмоқда.

Юртимизнинг 8 март — Халқаро хотин-қизлар куни муносабати билан Ўзбекистон хотин-қизларига йўллаган байрам табригида аёлларнинг жамиятдаги ўрнига юксак баҳо берилганига олам аҳли гувоҳ бўлди. Опа-сингилларимизнинг меҳнат ва турмуш шароитларини янада яхшилаш, оила, оналик ва болаликни химоя қилиш, фарзандларимиз, айниқса, қиз болаларнинг замонавий билим ва касб-хунари, илм-фан чўққилларини эгаллаш, ҳаётда муносиб ўрин олишлари учун бошлаган ишларимизни изчил давом эттиришимиз кераклиги алоҳида ўқтирилди. Бу сўзлар кўнглимизни тоғдек кўтарди, янада фаол, масъулиятли бўлишга ундади.

Дарҳақиқат, аёл — миллат келажак, ҳаёт давомчиси. Хотин-қизлар эъзозланган, қадр-

ланган юртининг бутуни ва эртаси тинч, фаровон бўлади. Аёл меҳнати билан жамият тўлақонли ривожланади, тараққий этади. Шунинг учун мамлакатимизда хотин-қизларга алоҳида дамхўрлик кўрсатилиб, уларнинг оғирини енгил қилишга тобора катта эътибор қаратилмоқда. Конституцияимизнинг 18-моддасида Ўзбекистон Республикаси фуқаролари жинси, миллати, диний эътиқодидан қатъи назар тенг ҳуқуқли экани, 46-моддасида эса эркак ва аёлларнинг тенг ҳуқуқлилиги, 117-моддасида эса сайлаш ва сайланиш ҳуқуқлари кафолатланган.

Мамлакатимизда мустақилликнинг дастлабки йилларида ноқ хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини химоя қилишга қаратилган қатор халқаро Шартнома ва Конвенцияларни ратификация қилинган. Жумладан, давлатимиз БМТнинг «Хотин-қизлар камситилишининг барча шаклларига барҳам бериш тўғрисида»ги Конвенциясига қўшилган. Умуман олганда, мамлакатимиз тараққиётининг ўтган йиллари давомида аёлларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини химоя қилишга қаратилган 80 дан ортиқ қонун ҳужжатлари кучга кирди, халқаро ҳужжатлар ратификация қилинди. Хотин-қизларнинг юртимиз сиёсий-ижтимоий, иқтисодий ва маданий ҳаётига фаол иштирокини таъминлаш, маънавий савиясини юксалтириш давлатимиз сиёсатининг муҳим йўналишларидан бири ҳисобланади.

Президентимиз ташаббуслари билан Зулфия номидаги Давлат муҳофазатининг таъсис этилиши ҳам, мамлакатимиз хотин-қизларининг эзу инти-лишларини рўёбга чиқариш борасида яратилган кенг имкониятларнинг бир кўринишидир. Зукко қиларимиз, фозила аёлларимиз эса фан, санъат, маданият ва спортда юқори

Ш. ҚОРИЕВ (ЎзА) олган сурат

марраларни забт этиб келаятганлиги ва уларнинг бу ютуқларидан ҳар биримиз фахр-ифтихор туямиз. Хусусан, рақамларга мурожаат қиладиган бўлсак, Ўзбекистон аҳолисининг 51 фоизи, ишчи кучининг 45 фоизини аёллар ташкил этади. Олий Мажлис Қонун палатасидаги 150 нафар депутатларнинг 24 нафари аёллардир. Олий таълим муассасаларида аёл профессор-ўқитувчилар жами 9511 нафар, улардан фан докторлари 234, доцентлар 1282, фан номзодлари 1804 тани ташкил этади. Соғлиқни сақлаш тизимидаги аёлларимиз, 326370 нафар бўлиб, 52,7 фоиздан иборат. Уларнинг 38 мингта яқини олий маълумотли, 288312 нафари ўрта маълумотлидир. Республикада жами 6 нафар академик, 514 нафар фан доктори, 4780 нафар фан номзоди бўлган аёллар бор. Тадбиркорлик субъектлари 278450 тани ташкил этади ва уларнинг 119811 нафари аёллардир. 1997 йилдан буён 14 нафар фаол ва ибратли аёлларимизга «Ўзбекистон қахрамони» унвони берилди. Ўзбекистонда бугун 1 миллион 4 минг 916 нафар хотин-қизлар спорт билан мунтазам шуғулланиб келмоқда. 2013-2015 йиллар давомида 487 та халқаро мусоба-

қаларда иштирок этган 5369 та спортчининг 1955 нафари қизлар ва қўлга киритилган 1886 та медалларнинг 516 таси қизларга тегишлидир. Бундай рўйхатни узоқ давом эттириш мумкин. Жорий йилимизда ҳам айнан хотин-қизлар масаласи муҳим устуворлик касб этади. Жумладан, «Соғлом она ва бола йили» Давлат дастурида ҳам оила институтини мустақамлаш, аёлларнинг жамият ҳаётидаги роли ва нуфузини юксалтириш, уларнинг қобилият ва имкониятларини рўёбга чиқариш, хотин-қизларни, хусусан, қишлоқ жойларида иш билан таъминлаш, оилавий бизнес ва касаначиликни ривожлантириш, аёлларга кредит ажратиш орқали уларни тадбиркорлик фаолиятига кенг жалб этиш каби устувор вазифаларга алоҳида ўрин берилгани хотин-қизларни ижтимоий химоя қилиш, ҳар бир аёл ўзи ишлаётган соҳага меҳр берили, унинг ривожини учун сидқидилдан ишлаши, бир сўз билан айтганда, Ватан тараққиётига муносиб ҳисса қўлиши учун кенг йул очади. Хулоса қилиб айтганда, эркин фуқаролик жамиятини барпо этиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъ-

минлаш ислохотларининг узвий қисми сифатида хотин-қизларнинг давлат ва жамият қурилишидаги иштироки ва унинг сиёсий-ҳуқуқий асосларини яратиш мустақил давлатимиз ички сиёсатининг устувор йўналишларидан бири сифатида алоҳида эътироф этилмоқда. Мазкур масаладаги чора-тадбирларнинг узвий қисми сифатида фуқаролик жамияти институтлари, нодавлат, ноижорат ташкилотлари фаолияти ва давлат бошқаруви органларида аёлларнинг кенг иштирок этишини кафолатлайдиган ҳуқуқий асослар яратилиб келинмоқда. Зеро, жамиятимизда сиёсий фаол ҳуқуқий билимга эга, замон билан ҳамнафас, юртимиз равнақиға каммарбаста аёллар сафининг кун сайин кенгайиб бораётгани эса порлоқ келажакимизнинг муҳим гаровидир. Аёл — ижодкор, аёл — ҳар ишда мадалкор. Ҳаётни ҳаётга, авлодни авлодга улловчи аёл. Аёл — оиланинг, жамиятнинг ишончи, таянчидир.

Мухаррам ДАДАХУҲАЕВА, Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги Ўзбекистон «Адолат» СДП фракцияси аъзоси

Бу турфа олам

СЕМИРИШНИНГ ЯНА БИР САБАБИ

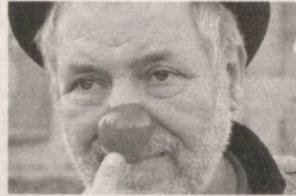
Япониянинг Токусимс биомедицина фанлари институти олимлари ДНК таркибидан семириш билан боғлиқ сабабни топишди. Ушбу тадқиқот ҳақида "Science Advances" журналида маълумот берилган.

Тажриба учун семиз сичқонлар олиниб, уч ой текширилди ва ёғ босган тўқималарда оқсил миқдори ортгани маълум бўлди. Шунингдек, тўқималарнинг сурункали яллиғланиши ҳамда ўлик ёғ ҳужайралари ортиқча семизликни келтириб чиқариши аниқланди. Бунга эса оқсиллар сабаб бўлиши мумкин, дея тахмин қилинмоқда. Тадқиқотчилар семизлик яллиғланиш жараёни кетаётганидан дарак берувчи белги бўлиши мумкинлигини таъкидлашмоқда. Ушбу жараённинг катта қисми яна қандай касалликлар билан боғлиқлиги ҳозирча сир бўлиб турибди, бироқ олимлар ёғли тўқималардаги ҳужайралар яллиғланишни кўзга туширишга исботланди. Бундан ташқари, организмга ёт ва захарли моддалар оқсил синтезида қатнашиши маълум бўлди.

КАТТА БУРУННИНГ ФОЙДАСИ БОРМИ?

Буни қарангки, олимларни буруннинг катталиги ҳам қизиқтириб қўйибди. Улар бурун қанча катта бўлмасин, ҳеч қандай фойдали вазифани бажармайди, балки "Homo Sapiens" эволюциясининг бир ноқислиги, дея таъкидлашмоқда. Тадқиқот "PLoS Computational Biology" журналида эълон қилинди.

Кўпгина антропологлар шимпанзе ва бошқа маймунларнинг япалоқ бурунларига нисбатан катта бурун организмнинг яхшигина "кондиционер"и деб ҳисоблашган. Лекин бу тахминни Киото университети профессори Такеси Нисимура ва унинг ҳамкасблари рад этишди. Олимлар тажриба учун олтинга одам, тўрт шимпанзе ва олтинга маканнинг бурун бўлигини сканер қилиб ўрганшди. Яъни буруннинг уч турдаги — совуқ-қуруқ, илик-қуруқ, илик-нам ҳаво оқими орқали нафас олишни кузатишди. Аниқлашчи, маймунларнинг бурунлари катта бурунли одамларникига қараганда анча самаралироқ экан. Демак, одамлар учун катта бурунлар ҳеч қандай аҳамиятга эга эмас, деган хулосага келинди. Бурун мунозараларга сабаб бўлаётган ягона аъзо эмас. Энгақлар ҳам нима вазифани бажариши ҳозирча номаълум.

КОМПЬЮТЕРЛАРНИНГ ЯНГИ АВЛОДИ ҚАЧОН ЧИҚАРИЛАДИ?

— Яқин 10-15 йил ичида компьютерларнинг янги авлоди пайдо бўлади, — дейди "Facebook" ижтимоий тармоғи раҳбари Марк Цукерберг жорий йилнинг 19 мартда бўлиб ўтган форумда. — Ҳозир стол компьютерлари, ноутбуклар, смартфонлар бор, аммо ҳар 15 йилда уларнинг тобора мукамал авлодлари ишлаб чиқарилмоқда.

"Facebook" раҳбари бу фикрни йирик онлайн-ретейлер (савдогар) Alibaba Жек Ма билан бўлишаркан, машиналар одамларни сиқиб чиқаришидан ва улар ишсиз қолишидан қўқчилик ҳавотирда. Аммо машиналар ҳеч қачон инсон ўрнини боса олмайди. Менимча, бундан ташвишланишга ҳожат йўқ, дея қайд этади бизнесмен. Компьютерлар даври расман XX асрнинг 40-йилларидан бошланган. Агар Цукерберг фикрига таянадиган бўлсак, бу давргача ҳисоблаш машиналарининг беш авлоди алмашди. 1965 йилда қабул қилинган Мур қонунинда микросхемалар яратилгандан кейин компьютер техникасини ривожлантириш таъминлаш ҳақида сўз боради. Демак, ким билади дейсиз, ҳали компьютерларнинг яна қандай авлоди пайдо бўларкин?!

"SONY"ДАН ЯНГИ ТўПЛАМ

"Sony" компанияси жорий йилнинг октябрида "PlayStation 4" ўйин тўпламининг янада кучлироқ версиясини чиқаришини маълум қилди. Тўпламининг видеокартаси янгиланган бўлиб, "PlayStation 4k" деб номланади.

Янги техника 400 долларга баҳолашни кутилмоқда. Аммо янги ва эски консолнинг ўйинлар асортиментида фарқ қилдиган жиҳатлар йўқ. Оригинал "PlayStation 4" 2013 йилнинг ноябрида сотувга чиқарилгани ва шу пайта қадар 39 миллион нусха сотилган. Агар янги консоль ҳақиқатан шу йилнинг октябрида сотувга чиқарилса, бу ўйин индустриясининг яширин аънасини бузиб, 5-6 йилда бир эмас, балки бозорда сал олдинроқ кўринган бўлади.

ЖАҲОН РЕКОРДЧИСИ ФАОЛИЯТИНИ ЯҚУНЛАМОҚДА

Дунёнинг энг чопқир кишиси, ямайкалик спринтер Хусайн Болт бу йилги Ёзи Олимпиадада ўйинлари унинг фаолиятидаги охириги мусобақа бўлишини маълум қилди.

— Риодаги Олимпиада мен учун сўнгиси бўлади, — деган 30 ёшли спортчи. Эслатиб ўтамиз, Хусайн Болт енгил атлетика бўйича олти карра Олимпиада, ўн бир карра жаҳон чемпиони ҳисобланади. 2009 йилда 100 метр масофани бор-ўғи 9,58 секунд ичида босиб ўтиб жаҳон рекордини ўрнатган.

Интернет материаллари асосида Х.АҲМАДЖОНОВА тайёрлади.

МУЛКЧИЛИК ШАКЛИДАН КАТЪИ НАЗАР, БАРЧА ҚУРИЛИШ ТАШКИЛОТЛАРИ ВА ҚОРХОНАЛАРИ, КИЧИК БИЗНЕС СУБЪЕКТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

ФАРҒОНА ВИЛОЯТ ҲОКИМЛИГИ "ЯГОНА БУЮРТМАЧИ ХИЗМАТИ" ИНЖИНИРИНГ КОМПАНИЯСИ ТАНЛОВ САВДОСИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Объект номи: Фарғона вилояти Фарғона шаҳридаги шаҳар ҳокимлиги биносини жорий таъмирлаш.
Бошланғич нархи: 497 970 816 сўм ҚҚС билан;
414 975 680 сўм ҚҚСсиз.
Муддати — 01.09.2016 йил.
Манзил: Фарғона шаҳри, Темирийўл кўчаси, 37-уй.
тел.:(0 595) 401-52-01, 401-52-05.
Қурилиш-мантаж ишлари: Маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан молиялаштирилади.
Танлов савдосида фақат Давлат реестрига киритилган пудрат ташкилотлари иштирок этади.
Кичик бизнес субъектлари учун квота ўлчови 100 фоиз.

Талабгор сифатида иштирок этаётган ташкилот ва қорхоналар қуйидаги шартларга мос келишлари керак: ўхшаш объектларни қуриш бўйича тажрибаси борлиги, етарли касбий ва техникавий малакага, объект қийматининг камида 20 фоиз миқдорда айланма маблағига (захирадаги қурилиш материаллари билан бирга) ёки бундай маблағларни тақдим қилишга банк кафолатномаси мавжудлиги, молиявий имкониятларга, ишчи кучи ресурсларига, шартнома тузишга лаёқатли юридик ҳуқуққа эга ва ишончли бўлишлари шарт.

Танлов савдоларида мамлакатимиз ва чет эл қурилиш ташкилотлари қатнашганда, уларнинг танлов таклифларини баҳолашда мамлакатимиз пудратчиларига қуйидаги нарх преференциялари эътиборга олинди: қонун ҳужжатларига мувофиқ, импорт қилувчилар қўшилган қиймат солиғидан озод қилинадиган товарлар (ишлар, хизматлар)ни импортга етказиб бериладиган танлов таклифлари қатнашчиларининг танлов таклифларини баҳолашда кўрсатиб ўтилган солиқ суммаси қўшимча равишда ҳисобга олинмади.

Савдога қатнашиш ва танлов ҳужжатларига эга бўлиш учун сўровнома билан савдо ташкилотчиси — Фарғона вилоят қурилишда танлов савдолари ва нархларни шакллантириш худудий консалтинг марказига қуйидаги манзил бўйича мурожаат қилишлари мумкин:

Фарғона шаҳри, Ал-Фарғоний кўчаси, 36-уй.
Телефон/факс: (0-373)244-68-90, 998-98-276-25-48.
Танлов ҳужжатлари бир тўпламининг нархи — 100 000 сўм. Таклифлар (оферталар) савдо ташкилотчиси томонидан юқоридаги манзилда оферталарни очиб кўриш ва вақтигача қабул қилинади. Таклифлар очилиши матбуотда эълон чоп этилган кундан бошлаб ўттиз (30) кундан кейин (кўни ва вақти хабарнома орқали маълум қилинади), Фарғона шаҳри, Ал-Фарғоний кўчаси, 36-уйда ўтказилади.

ВНИМАНИЮ ОРГАНИЗАЦИЙ И ПРЕДПРИЯТИЙ!

УПРАВЛЕНИЕ БЛАГОУСТРОЙСТВА ХОКИМИЯТА ГОРОДА НАВОИ ОБЪЯВЛЯЕТ КОНКУРСНЫЙ ТОРГ

По объекту: **Лот №1.**
Лот №1-1. «Л.Толстой кучасининг тугашидан бошланиб 4Н367 автомобиль йулига туташувчи кучани тула таъмирлаш». Ишчи лойиҳаси. (0,318 км).
Стартовая стоимость заказчика составляет **без НДС 437 203 544 сум, с НДС 524 644 253 сум**
Срок окончания работ, установленный заказчиком — **90 дней.**
Лот №1-2. «Текущий ремонт ул. Кончилар массива Гулистон-3 г.Навои (0,64 км).
Стартовая стоимость заказчика составляет **без НДС 351 827 917 сум, с НДС 422 193 501 сум**
Срок окончания работ, установленный заказчиком — **90 дней.**
Заказчик: **Управление благоустройства Хокимията города Навои.**
Расположенный **г.Навои, ул.С.Айний 107.**
Финансирование проекта будет осуществляться за счет средств местного бюджета.
(размер квот для субъектов малого бизнеса 25%)
К конкурсному торгам по выполнению строительно-монтажных работ на объектах, финансируемых за счет централизованных капитальных вложений, допускаются исключительно подрядные организации, включенные в Реестр строительно-подрядных организаций.
Предприятия и организации, выступающие в качестве претендентов должны соответствовать следующим требованиям: иметь оборотные средства в размере не менее 20% от стоимости предмета конкурсных торгов или поручительство банка на предоставление указанных средств, производственные базы, трудовые ресурсы и специалистов, необходимых для выполнения работ (услуг), обладать опытом работы на объектах, аналогичных конкурсному объекту, гражданской правоспособностью и полномочиями на заключение договора.
При участии в конкурсных торгах отечественных и зарубежных строительных организаций при оценке конкурсных предложений предусматриваются следующие ценовые преференции для отечественных подрядчиков: при проведении оценки конкурсных предложений участников конкурсные предложения с импортной поставкой работ (услуг), по которым импортеры в соответствии с законодательством освобождаются от налога на добавленную стоимость, достигаются за счет суммы указанного налога.
Для участия в торгах и приобретения конкурсной документации необходимо обратиться с запросом к организатору торга **Территориальный консалтинговый центр по конкурсному торгам и ценообразованию в строительстве по Навоийской области** по адресу г. Навои, ул. Гвасалия 2А, тел. 225-49-96, 225-47-98.
Стоимость одного комплекта документов — 150 000 сум.
Оферты принимаются организатором торгов по адресу: г. Навои, ул.Гвасалия — 2А, тел: 225-49-96, 225-47-98.
Крайний срок представления оферт организатору торгов ко дню и часу вскрытия оферт.
Вскрытие оферт состоится по адресу г.Навои, ул. Гвасалия 2А, не менее чем через 30 дней после опубликования объявления (дату и время сообщим дополнительно).

СОВЧИМИСАН, ОВЧИМИСАН, НАМАСАН?

► БИЛМАГАННИ БИЛГАН ЯХШИ

— Таъбиркорлик фаолиятини бошлаётман. Иш юзасидан битимлар тузишга ҳам тўғри келади. Шунинг учун битимлар қандай шаклда тузилиши кераклигини билмоқчи эдим. Таъбиркорлик фаолияти билан боғлиқ қандай янги ўзгаришлар бор?

А. Жабборов, Тошкент шаҳри

— Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 105 — 106-моддаларига мувофиқ: битимлар оғзаки ва ёзма шаклда, яъни оддий ва нотариал тасдиқланган шаклда тузилади. Тузилаётган вақтнинг ўзидеё бажариладиган битим оғзаки тузилиши мумкин. Шахснинг хатти-ҳаракатидан унинг битим тузишга бўлаган хоҳиш-иродаси билиниб турган ҳолда ҳам бундай битим тузишга ҳисобланади.

“Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги қонуннинг 8-моддасига кўра, тузишдан заҳотиё бажариладиган шартнома, қанда тарқасида, оғзаки шаклда тузилиши лозим.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 733-моддасига мувофиқ, фуқаролар ўртасида қарз миқдори агар энг кам иш ҳақининг ўн баробаридан кам бўлса, шартнома оддий оғзаки тарзда ҳам амалга оширилиши мумкин. Қарзни ундириш ҳақидаги иш судда кўрилишида, албатта, оғзаки шартнома ишобатга олиниши белгиланган. Шунингдек, таъбиркорлик фаолияти билан боғлиқ қонуларга ўзгаришлар киритилди. Ўзбекистон Республикасининг 2015 йил 20 августдаги “Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ҳусусий мулкни, таъбиркорлик субъектларини ишончли ҳимоя қилишни янада кучайтиришга, уларни жадал ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни бартараф этишга қаратилган ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги қонунига мувофиқ бир қанча ўзгаришлар киритилди.

Саволга Шайхонтоҳур тумани 7-сонли ДНИ қатта нотариуси Дилнора БОБОЁРОВА жавоб берди.

— Муниципал мулк нима? У ҳам ҳусусий мулк қилиб берилиши мумкинми?

Л. Азаматова, Яшнобод тумани

— Давлат ҳокимияти маҳаллий органларнинг мол-мулки, маҳаллий бюджет маблағлари, муниципал уй-жой фонди ва коммунал хўжалик, корхоналар ва бошқа мулкий комплекслар, халқ таълими, маданият, соғлиқни сақлаш муассасалари, шунингдек, бошқа мол-мулк муниципал мулк бўлади.

Муниципал мулк бўлаган мол-мулкни, агар қонун ҳужжатларида бошқа тартиб назарда тутилган бўлмаса, давлат ҳокимияти маҳаллий органлари ёки улар вақили қилган органлар тасарруф этадилар.

Муниципал мулк бўлаган мол-мулк юридик шахсларга ҳўжалик юртиши ёки бошқариш ҳўкуқи асосида бириктириб қўйилиши мумкин.

Муниципал мулк объектлари қонун ҳўжатларида белгиланган тартибда ва шартлар асосида ҳўсусий мулк қилиб берилиши мумкин.

Саволга Миробод тумани 2-сонли ДНИ нотариуси Каромат МАРАХИМОВА жавоб берди.

— Акамнинг қизини келин қилмоқчиман, чунки кўз олдимда катта бўлаган, барча феъ-атвори яхши бўлаган. Лекин ўғлим бунга қўймапти. Унинг айтишича, яқин қариндошлар ўртасида оила қуриш мумкин эмас экан. Шу тўғрими?

Зангиота туманидан Лутфиқон Собирова

— Замоनावий тиббиёт яқин қариндошлар ўртасидаги никоҳдан тузиладиган фарзандларда наслил касалликлар нисбатан кўп учрашини исботлаган. Афсуски, қудачилик ришталари билан боғлиқгина аҳо қилган яқин қариндошлар “бўлмаган апа, ана, фалончи тоғасининг қизига уйланиш ёки амакисининг ўғлига турмушга чиққан, болалари сота-сого” деб бунни ишқор қилади. Биринчи авлод фарзандларида касаллик юзасида чиқмаган бўлса-да, кейинги авлодларга таъсир қилиши мумкин. Насл саломатлиги учун ҳар бир киши масъулиятни ҳис этиши керак. Кўп йиллик иш таърибдан давомийда яқин қариндошлар турмуш қуриб, кетма-кет негирон, ақли порасо фарзандларни дунёга келтирган оилаларни кўрайман. Улар негирон фарзанди учун руҳан азоб чекади. Қолаверса, бундай оилаларда маънавий муҳим ҳам соғлом бўлмайди.

Яқин қариндош билан қўда бўлишни ниҳат қизғанларнинг аксарияти “Бегона қиз ёки йиғит синалмаган, шунинг учун кўз ўнгимизда ўсган жижамини келин қиламан. Шунча йиллик тоғдан-туғанларим бегонага қолмасин” деган фикрда бўлади. Ҳўжумнослар фикрича, яқин қариндошлар қудачилик ришталари билан боғлиқгина, энди уларнинг ижтимоий роллари ҳам ўзгаради. Яъни кечаси хола-жонлар тўйдан кейин бир-бирига қайнона-келин, қайнона-кўея қўзи билан қарай бошлашади. Тўйдан олдин жижамининг хатоларига эътибор бермаган аёл қайнона мақоми олдандан сўнг келинни қаттиқроқ терай бошлайди. Баъзан шундай бўладики, ораларидан қил ўтмайди қариндошлар муносабатлардаги келишимовчиликлар сабаб бир-бирлари билан ўз кўрмас бўлиб кетади.

Халқимизнинг “етти ўлаб бир кес” деган мақоли бежиз айтилмаган. Маслаҳат тариқасида яқин қариндошлар ўртасидаги никоҳдан аксарият ҳўларда негирон болалар тузилиши фан ва тиббиётда қайта-қайта исботлангани ана бир бор эслатиб ўтишни истардим.

Саволга Тошкент вилоят адлия бошқармаси масъул ходими Наргиза КАРИМОВА жавоб берди.

► ЙЎҒ-ЭЙ, ШУНАҚА ДЕНГ...

Э, бу тушлар ҳам бор бўлсин-да! Баъзи тушлар нақ эртанининг ўзгинаси. Бир туш кўрибман: эшик кўнғироғи тугмаси босилибди. Очсам, тоғора кўтарган икки аёл турганмиш. Саломалиқдан сўнг танимасдан ҳайратда турганимни тилимдан аввал нигоҳим “айтиб” қўйди, шекилли, ҳалигилар қўлчиликка келдик, дейишди.

— Манзилни адаштирган кўринасиз, менинг қизим йўқ, — дедим.

— Биламиз, ўргилай, икки ўғлингиз бор, биз улардан бирига совчи бўлиб келдик, — деб тураверишди.

Ё, тавба, ҳеч замонда йигитларга ҳам совчи келарканми, дедим ичимда ва ноилоҳ уларни ичкарига таклиф қилдим. Дастурхон ёзиб, чой дамладим. Чой ича туриб, совчилар муддаога ўтишди. Гапир бошлаганларидан нима бўлди денг, бирининг оғзи тешик чўнтакка, иккинчисиники горга айланиб қолганмиш. Э, қойил-е, шунақаям туш бўладими?! Қапалагим учиб, чўчиб уйғондим. Туф-туф, хайрият-ей, туш экан, деб хотиржам тортдим, сўнг ишга отландим.

МАКЛЕР КЕРАКМИ?

Йўл-йўлакка тушимни қандай таъбирлашни билмай, ўйланиб кетаётсам, қўшни тахририятда ишлайдиган бир олақонни кўриб қолдим. Сергап бўлса-да, ҳангомаси қўзич.

— Кеча қўшним чиқувди, — деб гап бошлади у. — Сиз касбингиз тўғрисида турли одамлар билан учрашасиз, иложи бўлса менга ичмайдингиз, чекмайдингиз, ақли-ҳўши жойида бир қўёв топиб берсангиз, дейди. Айбга буюрмайсиз, ҳозир ҳамма шундай қўзич, хизматингизни қўзич қўймайман, икки юз-уч юз доллар берманман, — деб қўзичи ҳам қўйди.

Битта қўёв топиш учун шунча пул берсангиз, яхши экан десам, “Кўшничилик ҳўқи-ҳўрмати шунча даялман, бегона маклерларга айтсам, беш юз доллардан минг долларга сўрайдилар”, эммиш...

Опанинг гапини эшитиб, кўрган тушимни эсладим ва таъбирини ҳам тушунагандай бўлдим. — Биласизми нимани тўғрисида бўлмайди? — дедим унга жавобан. — Тешик чўнтак билан горни.

— Тўғри, — деди у ҳайрон бўлиб, — лекин бунга нима алоқаси бор?

— Бор-бор, опа, ишонаверинг. Ҳозирги айрим “совчи” (ёки маклер)ларнинг масхарабозликка ўхшаган тешик чўнтаги ва гордек ошқозони бор... Ота-боболаримиз икки ўртадаги муносабатларни шундай олиб борганмишди!

Совчилар ҳеч қачон бирор нима тама қилиб эмас, савоб, удуларимизни ҳўрмати учун қилган-ку, бу ишни! Қолаверса, совчиликка тўғри келган одам эмас, маҳалла-қўйда обрў-эътибори юқори, сўзи салобатли, гапи ерда қолмайдиган кишилар танланган.

Уларнинг бу хизматлари нари борса битта тўн билан сийланган. Ушанда ҳам ориятли инсонлар ўзини шу ишга муносиб қўрилганидан мамнун бўлиб, бе-

га рўмол ўраган, итоатли қиз керак. Институтда ўқийдиганлардан излайлик десам, ўғлим “йўқ, ёшроғи керак, коллеж-лицейлардан изланг” дейди. Энди, биринчи бор келин туширишинг бўлгач, гарангисиб қоларкансан киши. Биров ундок дейди, биров мундок. Кўшним бир маклернинг телефон рақамини берди. Кўнғироқ қилсам, “Сизга университетда ўқийдигани керакми ё коллежлагиларданми?” деб сўради. Яна денг, ҳар бир қиз ҳўқида берган маълумоти ўн минг сўм экан. Танлаб олиш учун беш нафар қизнинг контактларини оламан десангиз, элик минг сўм бераркансиз. Қўлида икки-уч хил рўйхат бўларкан, олий ва ўрта маълумотлилар алоҳида, қўлоғи тишланганларю бозори қайтганлар алоҳида таништириларкан...

Ол-а, ана сизга бозор! Шу пайтгача ҳар турли бозорларни кўрдик: деҳқон бозори, кийим-кечак бозори, машина бозори, мол бозори, уй-жой бозори, мардикор бозори... Ҳўдемай, қизлар тўғрисида маълумот берадиган бозор пайдо бўлса, ажабланманг, мана, пойдевор қўйила бошлади-ку!

— Тешик чўнтакдан тушиб кетган, шекилли, — ҳўзилга бурди опа. Шу билан иккимиз икки томон кетдик. Ишхонага келсам, яна шу мавзуда гап очилди. Ҳўмаксам: “Опам келин излаб юривди. Ислол университети қошидаги лицейга боринг, ўша ерда яхши қизлар ўқирмиш”, деб маслаҳат берибди биров. Лицей атрофида совчилар йиғилармиш, яхши-яхши қизлар ҳўқида маълумот тўплаб, кейин уйларига боришармиш”, деди. Журналист халқи янги мавзуга ўч эмасми, иккаламиз совчи роланда ўша томон ошқидик. Ичкари кирмоқчи эдик, эшикбор:

— Опалар, совчиларни киритолмаймиз, — деди.

— Биз ҳўли нима учун келганимизни айтмадик-ку, нега ундай ҳўлоса қўзичасиз? — сўрадик ҳўйрон бўлиб.

— Айттиш шарт эмас, таниш эмасизлар, демак совчи бўлсангиз керак! — деди ишонч билан. Ташқари чиқиб қарасак, ҳўқи-қатан дарслар туташ билан машиналарда келиб кутиб турган одамларга, аёлларга кўзимиз тушди. Бир аёл ёлғиз турган экан. У бизни ҳам совчи деб ўйлади, шекилли, сўхбатлашгиси келди.

— Бу ерга биринчи келишим, қандай қилиб қизларни гапга тутсам экан, келинлар, бирга гап-лашиб қўрайлик, — деди у. — Аввалги сафар кўпроқ қизлар ўқийдиган бошқа коллежларга борганми, ишни пиширолмадим. Биз-

танштирган дўғонамиз билан қизларни қузата бошладик. Шўрлик қизлар шу атрофда совчилар тўпланишини билгани боис эмин-эркин ўтиб кетишга хижолат бўлишаркан. Тўғри, айримлари парволам қўймайди. Лекин, қай биримиз тўғра илинаркимиз деб, ўзини ноқулай сезиб, ўзоқроқдан сипоғина бўлиб ўтиб-қайтганларини кўриб, биз ҳам хижолат тортик.

Қизларга гап ташлашга журъат этолмаётган дўғонамизга савол бердик:

— Ўғлингизнинг танлагани йўқмиди, ёки...

— Йўқ, бирортасини севмайдим, сал-пал ёқтирганига гапиролмайди, ҳўллас, ўзимга ҳўлава қилиб қўйди. Аксига олиб, менам эплолмайман, қаранг. Бу қизларнинг ортидан юрамани? Яхши-си, кейинги гал бошқаларга ўхшаб ўзи билан бирга келаман. Қайси қиз ёқиб қўлса, ортидан бориб ўзи гапиргани яхши-да!

туғашини қўтишларини сўраймиз, маҳаллангизга хат жўнатамиз, фарзандингизни ўқитишдан ҳўлаймиз, дейишгача борамиз. Айримларининг конституцион ҳўқуқлари ёдига тушиб, қонунда қизлар учун турмуш қуриш 17 ёш деб белгиланган, демак, мумкин-да, деб рўқач қилади. Лицейда ўқийш учун фарзандлари ҳўжат топширатганда ота-оналарга ўқийш тугамагунча қизим ё ўғлимнинг турмуш қуришга йўл қўймайман, деган мазмунда тилхат ёздирилади. Шўнга қарамай, баъзан қизларнинг яширинча узатишяпти. Ўтган йилларда ўша тилхатларга асосланиб, икки қизни коллежларга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб, қўёв танилашда алашган экан. Қиз икки ой яшаб, қайтиб келди. Кейин уни қайсибир вилоятдаги бир йигитга иккинчи хотин қилиб бериб юборишди. Ана шундай ҳўлатларнинг олдини олиш учун уларга қўмак бераётганимизни қани энди ота-оналарга ўтказиб юбордик. Бирининг тўғри бўлганини билмай қолдик. Афсуски, қизнинг онаси бойликка учиб,

ФИРКҲУМИ ЁКИ БОЙЧИБОРМИ?..

Графика

Кенжа тоғам Аббосхон Маждидов кийик ва тулпорларнинг суратини маҳорат билан чизарди. Опоқ қоғозга ҳаш-паш дегунча кўшимиз Шарифхон тоғанин Қорагир оти-га ўхшатиб чизиб, Фирқў атарди, пешонаси қашқа саманни Алпомининг Бойчибори, дерди. Оқтемлик Шобдон улоқчининг ўғли Турдали билан қизилёзлик қариндошимиз Турғунпўлат Баҳриддинов кунора келиб, тоғамга Фирқў билан Бойчиборнинг сурати-ни чиздириб кетишарди.

гари мўйқалам соҳиблари билан ёнма-ён ишладим. Ҳ.Раҳматуллаев, Р.Зуфаров, Галина Ли каби атоқли рассомларнинг хизмати туйғайли, китобларимиз кичкин-тойларнинг мулкига айланди.

График-рассом Хусанбой Солиқовнинг жаҳон халқлари эртаклари, кўплаб муаллифларнинг эртакларига рангли қалам ва акварелда безак берган ишларининг ўзи олтимишдан ортқ. Бу мўйқалам соҳибининг касбдошларидан бири Асқарали Сулаймонов куйидагича таъриф берди: — Хусанбой республикамизда фаолият юритаётган карикатурачиларнинг сардоридир. “Муштум” журналини ҳар жихатдан қизиқарли, ўқимли бўлиши учун бош рассом сифатида тиниб-тинчимайди. Ҳажвий суратлари оригиналлик билан ажралади турари. У ўта кузатувчан ва тоққир. Яна бир фазилати Маҳмуджон Эшонқуллага ўхша-

Бўстонликдаги дам олиш масканини ёзи таштилга тайёрлаш бўйича буортма олган Толиб ака касбдошлари билан ишга киришди. Турли ранглардаги мўйқалам челақларга тиндириб қўйилгач, шериклари билан тамадди қилгани ошхонага кириб кетишди. Маскан атрафида эмин-эркин ўтлаб юрган маҳаллий аҳолининг соғин сигирлари тўртта челақдаги мўйқаламнинг ичиб қўйишди. Битта сигирнинг шохига илиниб қолган темир челақнинг акс-салосини эшитган ҳамкасблар юз берган томошани кўриб, ваҳимага тушди. Ҳафсаласи пир бўлган меҳмонларнинг қўли ишга бормади. Тўртта соғин сигирнинг нархини хом чўт қилишди. Минг шукрки, молларнинг эгаси бу воқеадан тамоман беҳабар эканлиги эртасига аён бўлади. Сигирларнинг соҳиблари меҳмонларни гаройиб тусадга сўт, қатиқ билан сийлар экан, — бу табиатнинг мўъжизаси, — деб таъкидлайди. Меҳмонлар сини бой бермай, бош ирғиб қўйишди. Аслида сифатли мўйқалам асал қўшилганлиги учун соғин сигирлар нобуд бўлмаган.

Фарзандларимизга аталган китобларнинг кўркем, болаларни ўзига дарҳол жалб қиладиган завқли асар даражасига етказишда катта мақтаб яратган А.Ғуломов, Ҳ.Раҳматуллаев, Р.Зуфаров, Ҳ.Солиқов сингари мўйқалам усталарининг бутунги излошлари Уйғун Солиқов, Феруза ва Лайло Башарова, Феруз Матқубов, Умид Сулаймонов, Илҳом Холжаев, Сарвар Фармонов каби ёш, иқтидорли график рассомлар томонидан баҳариланган ишларни кўриб кўзинг қувонади, маънавий оламнинг кенгайди.

Хусусан, “Академнаш” нашриятининг ижодий жамоаси на-бираларимизга атаб чиқараётган турфа хил китобларга дид билан ишланган суратлари ўзгачалиги билан ажралади турари. Чунинчи, “Ед оламиз, шодланамиз” руқни остида бешта китобдан иборат тўпламларга таниқли рассом Фаруқ Исқандаров томо-нидан ишланган суратлар эътиборга сазовордир.

Турсунбой АДАШБОВ

ўргатишдан эринмасди. Қишлоғимиздаги масжиднинг ҳовлисидаги ўн тўрт қаватли туг ҳам тоғадан муносиб ёлғорликдир.

Болалик кезларимда тоғам суратларини чизган кийиклар, тулпорлар онимга синиб кетганиданми ёки адабиёт билан санъат эт билан тирноқдай бир-бирига чамбарчас боғлангани учунми, шoir ва ёзуви дўстларим сафидан атоқли мўйқалам усталари ҳам муносиб ўрин олишди.

Кунларнинг бирида Тошкентга йўлим тушди. Атоқли адиб, қадрдон ака-хоним Садулла Сибев “Муштум”да ишлаётгани учун атай йўқлаб бордим. Муздамоҳир рас-

сом Телман ака Муҳаммедов билан танишиш эди. Ишим ўнгидан келди. Ўша кунни учовлон, диддан гурунглашдик, шакаргулторлик қилдик. Орадан кўп вақт ўтмай, “Ғунча” журналида Телман аканинг “Қишлоқ болалари” деб номланган бир-биридан қувнок, завқли “туркум суратла-ри” ёритилди. Бетақор рассом А.Ғуломов эса Телман Муҳаммедовнинг шоғирларидан бири-дир.

Тақдир тақозосига кўра, Абдулбоқи Ғуломов, Абдуқаҳҳор Маҳкамов, Ориф Мўйинов син-

ган иқтидорли рассомларни ўзи меҳнат қиладиган жамоа атрафи-да тўплаб, ҳамкорликда олиб борди. Мирсанод Ғоиев, Муроджон Ўнгаров, Фаррух Тешаев, Ҳасанбой Суллонов, Толиб-жон Мўминов каби қишлоқ усталари мухлисларнинг эътибори-га сазовор бўляпти.

Рассомларнинг турмуш тарзи ҳам қалам соҳибларининг ҳаёти-га ўхшаб кетади. Сода, ишонувчан, бироз жонсарак. Маса-дан, Толиб Қаноатовнинг ҳаёти-да юз берган воқеалардан бир лавҳа. Кунларнинг битида

Турсунбой АДАШБОВ

Дунёда нечта тил бор?

Ёзуви йўқ тил

Курраи заминимизда ҳаммаси бўлиб тахминан 5621 та тил ва шева бўлса-да, ҳозиргача улардан 500 тасигина ўрганилган, холос. Ҳар уч тилдан биттасининг ёзуви бўлмай, фақат оғзаки нутқ шаклига эгадир.

Хитойда инглиз тилида сўзлашувчилар сони Америка Қўшма Штатларидагидан кўпроқ.

ЭНГ БОЙ ТИЛЛАР

Дунёда сўз жиҳатидан энг бой тиллар бу араб ва инглиз тиллари бўлиб, инглизларнинг ҳисобида икки ярим миллиондан ошқ сўз бўлса, араб тилида эса уч ярим миллиондан ортқ луғат бойлиги бор.

ЭНГ КАМБАҒАЛ ТИЛ

Гвинеядаги маҳаллий Таки тилида бор йўғи 340 та сўз бор, холос.

БИР КИШИЛИК ТИЛ

Энг кам одам гаплашадиган тил бу — бикия тилидир. Бикия фақатгина Африка қитъасининг Камерун ва Нигерия давлатлари ўртасидаги қишлоқда яшайдиган 87 ёшли кампирга тегишли.

Латвияда эса 200 кишигина тушунадиган тил бор. Бу — ливон тилидир.

Хосият САБДУЛЛАЕВА тайёрлади.

БУ КИЗИК...

ҚАДРИ

Лекин минг афсуски, ишга маош олиш учунгина, ҳўжамқўрсинга келиб, бир амаллаб кунни кеч қиладиганлар ёки вақтинчи тўлиқ хизмат вазифасини бажаришга сарфлаш ўрнига, унинг муайян, баъзан ярмини, ҳатто ундан ҳам кўпрогини беҳуда ўтказадиганлар ҳам кам эмас. Қумурска янглиғ ниманидир ўмариб “ини”га ташши пайида яшайдиган, увоқдай қилган ишини хирмонга менгзайдиган ва қолаверса, эвазига шунга муносиб тақдирланиш таъмасидигилар ҳам топилади.

Вақт — бебаҳо неъмат. Ундан оқилона, эзгу мақсад йўлида, унумли фойдаланган, ўзига юклатилган вазифани виждонан, сидқидилдан бажарган, яхшилардан ибрат олган, бошқаларга хайрихоҳ, ойнада қиёфасига назар солгандек сийратиди қусур, иллатларни кўра оладиган ва улардан фориг бўлишга ўзида куч, ирода, жасорат топиб билган инсон, шубҳасиз, қомилликка эришиб боради, жамоада, жамиятда муносиб ўрни бўлади, ортидан яхши ном қолдиради. Аксинча, бирор камчиликка йўл қўйган ёки зиммасидаги вазифани бажармаётгани сабаби сўралганда “Фалончи-чи”, деб бошқа бир ҳамкасбини рўқам қилиб дарҳол ўзини оқлашга уриниб, турли баҳоналар топиб, бир амаллаб кунни ўтказиб, гийбат, “деди-деди” билан, ҳўжамқўрсин, фақатгина ойлик олиш учунгина яшаш ҳам мумкин. Дунёда баҳона топишдан осон иш бўлмаса керак. Русларда бар-

ча астойдил ишлайдиганлар ва аксинча, танбаллар, баҳона изловчилар, кунни ҳўжамқўрсинга ўтказадиганлар учун жуда муносиб айтилган “У кого есть желание — тысяча возможности, у кого нет желание — тысяча причин”, деган мақол бор. Ахир ишқмас, нукул ўзини оқлайдиганларнинг ёши, тили, ирки, қавми, ижтимоий келиб чиқиши, шаклу шамоийли турлича бўлса-да, тамойили ҳамма миллатда ҳам бир хил. Бу тоифа бандга гарчи муайян жамоада ишласа, гийбат, “деди-деди”ларини тинглашга “қулоқ”, ҳамфирқ топса-да, лекин аслида бошқалар (ҳатто баъзи бир ўзининг тоифасидигилар ҳам) ичда уни ёқтирмайдилар, қолаверса, нафратланадилар. Юз амри — ширин, кўз-кўзга тушали, деганларидек, кўнгилларидаги уни рўй-рост айтишга ботинолмайдилар, андиша қиладилар.

Сиз ҳозир қайсидир зиёфатда кўнги-лушлик қиладиган ёки вақтингизни шунчаки, бекорчилик ё қандайдир эрмак билан ўтказаятган, мудроқ босганча ўринга қўзилган пайтингизда албатта, кимлардир китоб мутолоаса билан банд, қандайдир фойдала меҳнат билан шуғулланаётган бўлишди.

Бежизга ҳаётни мактабга менгзашмайди. Менга қолса, уни академияга қиёслар эдим. Унинг сабоқларини олаверганинг сари одамларни яққолроқ таниб, инсон ички дунёсини муфассалроқ англаб, ранг-ларини нечоғли турфалигини илғаб бо-раверасан, киши. Баъзи бир кўнги

рангларига ҳатто она табиятда ҳам қиёс топиш душвор. Давраларда ҳалоллик, поклик, эзгулик хусусида оғиз кўпиртириб шакси аксинча бўлган бандаларни кўрасан, меҳр-оқибат, виждон, маънавий юксаклик, бағрикенглик, умумбашиарий қадриятлар мавзуларида қалам тебратган ҳолда ўзи худбинлик, ичи қоралиқ, мунофиқлик дарадига мубталоларни учратасан. Теранроқ назар ташласанг, бағри кенг оламда эшитган “янгилиги”ни бошқа бировга етказмасан, “ёриладиган”, бировни гийбат қилмасан егани ҳазм бўлмайди, хизмат сафарини сарф-ҳаражатларнинг йўлини топиб ҳам “борган”, ҳам “қайтган” томонидан ундирадиганлар ҳам назаринга чалиниб қолади.

Баъзан инсонда ҳасадгўйлик, ичи қоралиқ, қитмирлик, гийбатчилик сингари ярамас, тубан иллатлар қандай пайдо бўлиши ҳақида ўйлабман. Менинг назаримда, улар аксарият юқорида таъкидлаганим сингари “лард”ларга мубтало бандаларнинг вақтдан тўри фойдаланмасликлари, “Эрта борку”, қабилда ўзларини алдаб кун кечирришларидан келиб чиқади. Негаки, бу тоифадагилар шунчаки, “ҳозирим — ҳузурим” ақдасига амал қилиб ишлаган пайтларда қайсидир улар билан бирга ўсган ёки муайян бир соҳага бирга кириб келган замондош ўз олдига қўйган мақсали сари астойдил интиланган, машаққатни зиммасига олган, натижада ундан ўзиб кетган.

Борлиқ вақт қонуният асосида мувжуддир. Қўймаладан, табият қонуниятларида ҳам вақт билан боғлиқ мукамал тартиб бор. Олдийгина мисол, баҳорги ва қишки тенгкунликлар ҳар йили айнан бир кунда келиши, тонг отиши-ю, кун ўтиб оқшом чўкиши, фаслар алмашиниши, ҳар бир нав уруннинг униши, ниҳолга айланиши, юксалиши ва ниҳоят, умри тугаши, қўйингки, кўз ўнгимизда кечаётган

ХОТИРА — АЗИЗ

Унинг муҳаббати жавобсиз қолмади — кўнгил қўганига уйланди. Эр-хотин оила саодатидан баҳраманд бўлган ҳолда кўп йиллар тинч-тотув яшадилар. Бироқ...

Соғлиққа ишонч йўқ, деганлари асос-сиз эмас экан. Улуғ ўзбек ёзувчиси ва драматурги Ўлмас Умарбеков ижодининг гуллаган чоғида бирдан ўзини ожиз сезиб қолди. Сўзлаш қобилиятини йўқотди.

МЕҲР ПАРДАСИ ОРТИДАГИ СЎЗ

Биз аъз ва нотикликда бе-назир бўлган адибнинг аҳолига нима қилди? Қачон, қандай ҳолатда бу дардга чалинди?

Ўлмас Умарбеков ҳаётидаги аянчи воқеа 1990 йил 20 мар-тада сўз берди. Тошкент аҳли, ала-биёт ва санъат ихлосмандлари “Киночилар уйи” ҳовлисида то-бути қўйилган шоир Туроб Тула билан вилолашаётган пайт. Ма-росимга раислик қиладиган Ўлмас Умарбековнинг ҳоли бир-дан ёмонлашди. Овози ғалати бўлиб чиқди. Ҳамма ҳайрон...

У тилдан қолди, аммо кўнги-лин чўктирмади.

Табилбар дардининг иложини топмасдилар. Шундай бўлса-да, умидсизликка тушмади. Қўла-рида хиёл тириклик ифодаси барқ урар, касалликка тан бер-май, кўнгил сўраб келган ёр-дўстлари, шоғирларини азалий табассум, очиқ чеҳра билан қарши олди. Гапиролмаса-да, балқиб турган туйғуларини юз ифодасидан ўқиш мумкин эди. Қўлида рецетп билан яёв дори-хоналарга борар, кўчада таниш-лар дуч келиб қолса имо-ишора билан сўхбатлашар, ўзи билан қалам ва қорозини ҳам олиб юрар, керак бўлиб қолган тақ-дирда гапини ёзиб мулоқотга ки-ришарди.

Нималар қилиб қўйди бемор-лик? Ҳусеяси кичрайиб қолган, қошлари мошқичри...

У биз билган Ўлмас Умарбе-ковга сира ўхшамасди.

Аммо барчасини ичига ютар, ҳадемай тагин “ҳаммаси ўз изи-га тушиб кетиши”га суюкли ёри Зухрани қандай ишонтириш йўлини қидишарди.

Ўқсиб-ўқсиб йилларди Зухра-хони. Яширинча, албатта... Аммо эри унинг ҳолатини сезар, ўз дар-дини бир четта суриб, вафодори-нинг гаминан қон булар, ёнига ўтириб, унинг қўлини қафтлари-га оларкан, эзилган юраги қан-чалик гафта тўла бўлмасин, та-бассум қилишга уринарди.

Бир кунги: — Бегим, — дея эрининг қўкси-га бош қўйди Зухрахоном.

У ортқ гапир олмай қолди. Эрининг гапдан қолганидан унинг ҳам “гапдан қолиши”га сал қолганди. Ҳа, Зухрахоном-нинг ҳам тили боғланиб қолган-дай эди.

Ўлмас ака аста аёлининг кўла-рига боқди. Ғам-ғусса ҳайкалига айланган суюгининг маънос кўзларига. У дастурхоннинг бир

четига қадалган гапнинг кўзларга бир назар ташлади-ю, кўп нар-саларни англаб олди. Юраги ни-манидир эшитди. Рафиқасининг қўксига сизмаган юрак ноласи-ни!

Қани эди унга таскин берса. Уни бисотидаги бор сўзлари би-лан овутса! Лекин қандай қилиб?

Шунда улуғ адиб ёғинасида бош эгиб ўтирган аёли олдида ўзини ожиз сезди.

Йўқ, бунақаси бўлмайди. Бу аҳволда у ҳам касал бўлиб қоли-ши — бир дара иккита бўлиши турган гап. Бирор нима қилиш керак...

Орага чўккан жимликдан юра-ги сиқилиб кетган Ўлмас ака ён дафтларини қўлига олди. Ўзди: “Биласизми, нималар ҳақида ўйлаяпман?”

— Ҳўш, нималар ҳақида? — сўради Зухрахоном.

Ўлмас ака яна ёзди: “Яхши нарсалар ҳақида. Яхшим ўй-хаёл суриш берилган экан одамга. Яхши нарсаларнинг ҳаёлида одам таскин топгандай бўлади. Таскин топган киши эса барчасини ен-гиб ўтишига ўзини ишонтира олади. Таскин топшим, яна ав-валгидай бўлиб кетишим учун куч топа олмишим истарсиз?..

Унда сиз ҳам фақат яхши нарсалар ҳақида ўйланг. Умидингизни сўндирманг!”

— Ҳаракат қиламан, бегим. Йўқ, сўз берман фақат яхши нарсалар ҳақида ўйлашга!

Ўлмас Умарбеков ва Зухрахо-ном...

Улар Людвиг ва Жульеттадай устоз ва шоғирд эмас, бир кўр-та таҳсил олган эдилар. Унутил-мас дамллар эди талабалик даври. Беш йил бир аудиторияда ўқиб кўнгил қўйган ёшлар бир умр бир-бирларига ҳамдам бўлишга аҳд қилишди.

Жамоат ароби, эл ардоғидаги улкан ижодкор Ўлмас Умарбе-ков оилавий ҳаётда кўпчиликка ибрат намунаси эди. Оила бош-лиғи ҳурматию жойига қўйди, бирон ноҳўра сўз айтиб нур бўлиб ҳаётга кириб келган, йўлини ёритиб келаётган оқила Зухрахо-номнинг кўнглини Ҳар қилма-ди.

Ҳаммаси кўнгиладидек давом этаётганди, аммо...

Эл севган адиб хасталик пай-тида ҳам ижоддан тўхтамади. Шу аҳволда ҳам ижод солига ўти-риб, қўлида қалам билан муҳаб-батни адабийта, бадий ижод-ла, суюкли рафиқасигаю, унинг шифо топишини истаб кўзлари-

ни дуога очган саноксиз мухлис-лари назар ташлади. “Оқсоқол” пьесаси, “Фотима ва Зухра” ро-мани, “Қизимга мактублар” хо-тира китоби, бир қанча ҳикоя-лари китобхон ҳўкмига ҳавола этилди. Жилд-жилд асарлари унга қўйилган манту ҳайкал. Бир дўсти таъкидлаганидай, “унинг бу оламдан олганидан бу оламга бергани кўпроқ бўлди”.

“Қизимга мактублар...”

Аммо у ҳам энди муздам тор-тиб ўтирибди бир четда.

Тилаб-тилаб топган жигарбан-динг ёнингда турса-ю, унга бир сўз дея олмасанг. Эрқалатувчи нигоҳ ташласанг-да, қизалогим деб эрқалатолмасанг.

Умидага ҳам қўйин бўлганди. У бошини этганча кўзлари жа-вдираб тураркан, қалбида фарёб кўзгалар, унсиз йилларди. Меҳ-рибон отанинг “Она қизим!” деган меҳрга тўла овозини эши-тиш энди армон бўлиб қолган-ди.

Меҳрибон отасининг гапир-ишида ҳам меҳрибонлик бор эди-да!

Сўзлашдан маҳрум бўлган адиб қизига мактублар битарди. Мак-тубни, одатда, узоқдаги ақинла-ринизга ёзмасди. Мактуб йўлда...

Ўлмас Умарбеков эса эндида ўтирган жигарбандига ҳат эзиб, ўз қўли билан топширарди.

“Қизим Умида, дунёда яхши одамлар кўп...”

Ҳа, яхши одамлар кўп. Аммо... Тавалудининг олтинчи йилли-ги бағишланган тантана адибнинг иштирокисиз ўтди. “Бу аҳволда қандай раёсатда ўтирманг?”

Ҳаётдаги фожиани олдиндан сезгандай, Ўлмас ака юз берган воқеадан бир неча кун аввал ли-лидаги сўзларини магнитофон лентасига ёздирган эди. Васият ва ҳасрат ҳили қилди у айтган сўзлардан.

Ҳа, яхши одамлар кўп. Аммо... Тавалудининг олтинчи йилли-ги бағишланган тантана адибнинг иштирокисиз ўтди. “Бу аҳволда қандай раёсатда ўтирманг?”

Ҳаётдаги фожиани олдиндан сезгандай, Ўлмас ака юз берган воқеадан бир неча кун аввал ли-лидаги сўзларини магнитофон лентасига ёздирган эди. Васият ва ҳасрат ҳили қилди у айтган сўзлардан.

Ҳа, яхши одамлар кўп. Аммо... Тавалудининг олтинчи йилли-ги бағишланган тантана адибнинг иштирокисиз ўтди. “Бу аҳволда қандай раёсатда ўтирманг?”

Ҳаётдаги фожиани олдиндан сезгандай, Ўлмас ака юз берган воқеадан бир неча кун аввал ли-лидаги сўзларини магнитофон лентасига ёздирган эди. Васият ва ҳасрат ҳили қилди у айтган сўзлардан.

Ҳа, яхши одамлар кўп. Аммо... Тавалудининг олтинчи йилли-ги бағишланган тантана адибнинг иштирокисиз ўтди. “Бу аҳволда қандай раёсатда ўтирманг?”

Ҳаётдаги фожиани олдиндан сезгандай, Ўлмас ака юз берган воқеадан бир неча кун аввал ли-лидаги сўзларини магнитофон лентасига ёздирган эди. Васият ва ҳасрат ҳили қилди у айтган сўзлардан.

Ҳа, яхши одамлар кўп. Аммо... Тавалудининг олтинчи йилли-ги бағишланган тантана адибнинг иштирокисиз ўтди. “Бу аҳволда қандай раёсатда ўтирманг?”

Ҳаётдаги фожиани олдиндан сезгандай, Ўлмас ака юз берган воқеадан бир неча кун аввал ли-лидаги сўзларини магнитофон лентасига ёздирган эди. Васият ва ҳасрат ҳили қилди у айтган сўзлардан.

Ҳа, яхши одамлар кўп. Аммо... Тавалудининг олтинчи йилли-ги бағишланган тантана адибнинг иштирокисиз ўтди. “Бу аҳволда қандай раёсатда ўтирманг?”

Ҳаётдаги фожиани олдиндан сезгандай, Ўлмас ака юз берган воқеадан бир неча кун аввал ли-лидаги сўзларини магнитофон лентасига ёздирган эди. Васият ва ҳасрат ҳили қилди у айтган сўзлардан.

Ҳа, яхши одамлар кўп. Аммо... Тавалудининг олтинчи йилли-ги бағишланган тантана адибнинг иштирокисиз ўтди. “Бу аҳволда қандай раёсатда ўтирманг?”

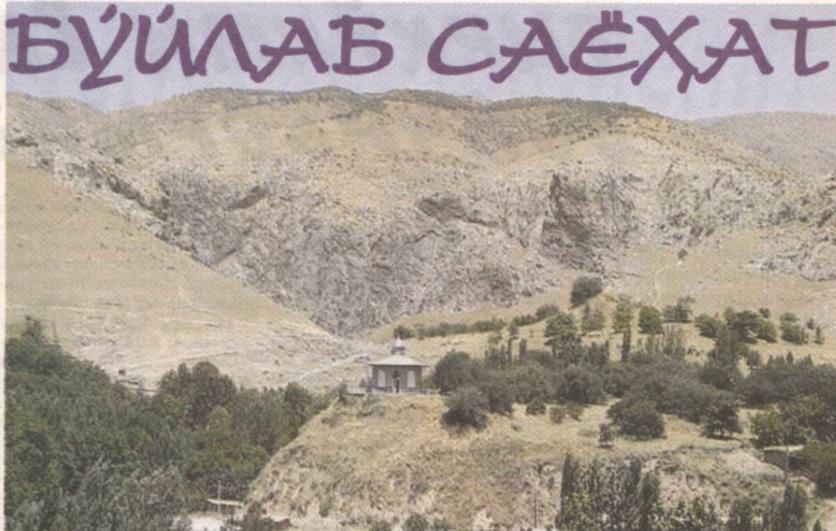
Ҳаётдаги фожиани олдиндан сезгандай, Ўлмас ака юз берган воқеадан бир неча кун аввал ли-лидаги сўзларини магнитофон лентасига ёздирган эди. Васият ва ҳасрат ҳили қилди у айтган сўзлардан.

Ҳа, яхши одамлар кўп. Аммо... Тавалудининг олтинчи йилли-ги бағишланган тантана адибнинг иштирокисиз ўтди. “Бу аҳволда қандай раёсатда ўтирманг?”

Ҳаётдаги фожиани олдиндан сезгандай, Ўлмас ака юз берган воқеадан бир неча кун аввал ли-лидаги сўзларини магнитофон лентасига ёздирган эди. Васият ва ҳасрат ҳили қилди у айтган сўзлардан.

Ҳа, яхши одамлар кўп. Аммо... Тавалудининг олтинчи йилли-ги бағишланган тантана адибнинг иштирокисиз ўтди. “Бу аҳволда қандай раёсатда ўтирманг?”

ВАТАН БҮЙЛАБ САЁХАТ

Анъана

Муҳтарам Президентимиз Самарқандда ўтказилган Жаҳон сайёҳлик форумида сўзлаган нутқида юртимизда яшовчи ҳар бир инсонни гурулантирувчи маълумотларни келтириб ўтдилар. Жумладан, Американинг халқаро доираларда тан олинган ва катта нуфузга эга бўлган "Хаффингтон пост" интернет наشري Самарқандни инсон ўз умри давомида ҳеч бўлмаганда бир марта бориб кўриши албатта зарур бўлган дунёдаги 50 та шаҳарнинг бири сифатида эътироф этиб, ана шу рўйхатга киритибди. Дарҳақиқат, Самарқандга умрида бир марта келган одам бу афсонавий шаҳарга яна ва яна келишни орзу қилади.

қассоб мақбараси каби зиёратгоҳлар Хўжайлида жойлашган. Шамун набийнинг етти гумбаз остидаги улкан қабри шу ерда. Хўжайлига йўлингиз тушса, истаган одам Назлим-Хонсулув мақбараси манзилини айтиб беради. Бу тепалик чор-атрофдан яққол кўриниб туради. Аслида кенг текисликдан иборат худудда катта тепаликнинг бўлиши қизиқ. Бунда бир неча минг йиллик тарих излари яққол сақланган. Тепаликнинг қоқ ўртасида Исродан аввалги даврларда оташпарастлар учун қабристон вазифини ўтовчи минора бўлган. Ундаги тоқчаларда маршларнинг суякларини солинган сопол идишлар топилган. Кейинроқ Исро дини ёйилгач, бу ерда масжид ва мақбаралар қурилган. Улар ҳам ўзига ҳо тарихга эга. Айниқса, Шамун набийнинг узунлиги 24 метр келадиган улкан қабри узоқ-яқиндан келувчи нажотлаблар учун зиёратгоҳ ҳисобланади.

миз, билдикки, Париждаги машҳур Лувр музейининг Эллиққалъа музейи олдидан "уялиб" қолидиган жиҳатлари кўп экан. Масалан, эрамиздан аввалги IV асрда, Аҳмонийлар подшолиги даврида сополга чизилган гўзал қиз суратини олайлик. Қалам қош, оҳу кўзлар... Ким бу париваш? Бу гўзалнинг юзига соя солувчи киприклар олдидан машҳур "Жақонда" — Мона Лиза ҳам бош эгса, ажаб эмас!

НУРОТА

Бир муддат ўтиб, йўлимиз Нурота томонларга тушди. Сафаримизнинг энг ҳаяжонли дамлари яқинлашмоқда эди. Гўзал Навоий шаҳридан чиқиб, муқаддас Нурота заминига йўл олдик. (Нуротани у ерда "Нурота" дейишаркан.) Бироз қир-ақирлар оралаб юриб, Деҳиқанд деган манзилдан ўтгач, кенг биёбонга чиқдик. Гарчи сувсиз бўлса-да, манзара ниҳоятда бетакрор эди.

Мана, бир вақтлар Искандар Зулқарнайини ҳам ҳайрат даре-сига чўмдирган машҳур Нурота! Бу кўҳна замин не-не улуг зотларни кўрган, тарихий воқеалар кечган бунда. Нурота зиёратгоҳида тубидан худди электр чи-роғидек нур таратувчи булоқ, донишманд авлиё балиқлар, буларнинг бариси оламни чуқур тафаккурга ундайди. Кўза олиб, муқаддас сувдан тўлирдик. Нуротанинг табаррук булоқ сувларидан ичсанг, азёно-баланд-гитта ҳам жисмоний, ҳам маънавий-илоҳий қувват кирганини сезасан. Бу сув кўп дардларга даво. Яратганининг буюк инъоми Нурота чашмаси, бу ерда жойлашган муқаддас қадим-жолар сайёҳлар билан гавжум. Улар дунёнинг барча худудларидан. Олам аҳлининг нигоҳида юртимизнинг тобора чирой очиб бораётгани дилга қувонч бағишлайди.

Ана шундай қадимжолардан бири Қашқадарёдаги Ҳазрати Башир зиёратгоҳидир.

ҲАЗРАТИ БАШИР ЗИЁРАТИ

Китоб! Туманинг номини рамзий талқин қилсак, илм-маърифат, зиё, нур сўзлари билан маънодош мазмун беради. Туман худудидан ўтмишда қўллаб жаҳоншумул буюк алломалар етишиб чиққанлар. Шундай улуг зотлардан бири Султон Саид Аҳмад Башир (Бешир) ҳазратларидир. Табаррук зиёратгоҳи йўлида Дониёршайх, Юқори Оқбой, Қурилиш, Варганза, Бодомзор, Шатри, Али Қушчи қишлоқларидан ўтдик.

Китоб шаҳрининг кун чиқиш томонига қараб Қашқадарё юқори оқими томонга 30 чақиримлар чамаси юргач, тўрт томони тоғ билан ўралган ажойиб манзарали қишлоққа етиб келдик. Қишлоқ ўртасидаги Ниёзтепа номли баланд тепаликда Ҳазрат Султон Саид Аҳмад Башир мақбараси бор. Ҳазрат Башир кекса онадан тутилган. Волидаси кўксига сут келмаган. Волиси сабабли, тўдаки Бешир (сувсиз) деб аташган (халқ орасида Башир деб тарқалган). Шу жойдан қайнаб чиққан булоқ суви сут ўрнини босган экан. Яратганининг қудрати ва меҳри

чексиз! Мана, ўша мўъжизавий булоқ, Ҳамон улкан қоятош остидан қайнаб чиқиб турибди. Сувнинг шифобахшилиги, салқинлиги Маккатиллодаги обизаммадан қолшимайди, дейишаркан. Ривоятларга қараганда, илгарди чоршанба, пайшанба кунлари бу чашмадан сув ўрнига сут оқар экан. Одамлар ундан ичиб, ўз дардларига шифо топар эканлар. Ҳазрати Башир тахминан 4-5 ёшларгача ота-онаси билан яшаган. Кейинги ҳаёти, асосан, тоғдаги горларда ўтди. Ул зот ҳақида ҳикоя қилувчи "Ҳазрати Башир тарихи" ("Мирҳақиқат") номли китоб сақланиб қолган. "Мирҳақиқат" сўздан абжод ҳисоби билан ҳижрий 868 йил чиқди, уни мелодийга айлантирсак, 1464 йилга тўғри келди. Демак, Ҳазрат Башир Мирзо Улуғбек даврида яшаган. Мирзо Улуғбек Ҳазратнинг илми ва донишмандлигидан хабар топади. Хурмат кўрсатади. Улуғ шоҳ ва мунажжим Самарқанд хирожининг бир қисмини Ҳазрати Баширга бериб турган экан.

Тарихнинг сирли ҳикматларини кўринг: деярли бир вақтда яшаган улуг алломалар — Ибн Сино ва Беруний ўзаро хат ёзиш-

ганлар. Алишер Навоий ва Абдурахмон Жомийлар ҳам доимий номалар алмашганлар. Мирзо Бобур эса Навоийни кўриш орзуси билан армонда ўтди. Ҳазрати Башир кексайганда олдига Самарқанддан Али Қушчи келиб, олти-етти йил шу манзида қишанглиги ҳақида далил бор.

Ҳазрати Башир зиёратгоҳида ёдгорликлар савдоси тартибли йўлга қўйилган. Бу ердан турли маърифий-диний адабиётлар билан бирга, "Ҳазрати Башир тарихи" китобини ҳам олишнинг мумкин. "Шу ернинг мақсулоти, Ҳазрати Башир қишлоғига ҳо нима харид қилсак бўлади?" деган саволимизга сотувчи қиз, ҳозиржавоблик билан: "асал олинг!" деди.

Азиз замондош! Имкон топиб, юртимизнинг муқаддас қадимжоларини зиёрат қилинг. Улар жуда кўп ва бой тарихга эга. Нафақат Самарқандни, балки оқиб ва оқиб мамлакатимизни, унинг тарихий обидаларини бир бора кўриш одамга қувонч, қувват бағишлайди. Ҳазрати Башир зиёратгоҳига ҳам албатта бориб. Бойқий ҳикматдан бебаҳра қолманг.

Бахтиёр ХАЙДАРОВ

Н афақат Самарқанд, балки бошқа шаҳарларимизда ҳам шундай тароват ва сеҳр борлигини юртимиз буйлаб саёхат қилган, унинг бетакрор гўшаларини бориб кўрган одамлар яхши билади. Биз ҳам фурсат топиб мамлакатимизнинг диққатга сазовор жойларини бир бор кўриш, қадимий етмаган жойларни зиёрат қилиш мақсадида йўлга отландик. Юртимиз манзараларининг бетакрорлигини таъкидлаш мақсадида, сафар таассуротлари ҳақида ҳикоя қилишга жазм этмоқдамиз.

Нукусгача поезда бориб, у ердан турли уловлар воситасида сайру саёхат қилиб, пойтахтга қайтишни ният қилгандик. "Ташкент — Қўнғирот" поезди Фарб томон ҳансираб йўл босмоқда, эрталаб қарасак, поездимиз ерда эмас, бепонг коинотда сузиб бораётгандек туюлди. Мискин, Тўртқўл, Қораўзақ деган манзиллардан ўтдик. Мана, машҳур кўшиқда куйланган Учқудук, Кенг сайқонлиқдаги уяларга кондиционерлар ўрнатилган, бир-икситалан параболдик антенналар кўринади. Интернет бор. Бу ерда ҳаёт тарзи чўлининг ўзар иқлимга мослашган. Ҳар бир уйнинг олдидан алоҳида "қора уй" — ўтов тикилган. Ёзда ўтовнинг четидики китизлар кўтариб қўйилса, гир-гир елвизак ҳосил бўлади. Бу табиий кондиционернинг худди ўзи. Қишда эса сан-

далга саксовул чўғини солиб ўтиришдан ҳузур бўлмаса керак. Икки аср бурун Ичанқалъада яшаган Хива хонлари ҳам қишда ҳовлида қурилган ўтовларга кўчиб ўтиши ҳақида ўқитандим. Утовдаги "шоҳона" танчада ўтиришнинг гаши ўзгача-да!

Шаҳардаги "диққинафас" муҳитдан чиқиб, кенгликлар бағрига кириб борсанг, ниҳоятда ўзгача, сеҳрли кайфият кишини чулғаб олади.

Мана, ниҳоят Амударё соҳилидаги баланд тепаликда жойлашган машҳур Шилпик қалъаси кўринади. Энди буёғи Нукусга қўл етгудек яқин қолди. Қуледаги қорақалпоқ йўлдошларимиз, "қаранг, Шилпик нимага ўхшайди?" деб сўраб қолишиди.

— Жўқ, пиллага ўхшайди, — дейишди улар. Ростдан ҳам, Шилпик қалъаси тўнқарилган пиллага жуда ўхшар экан.

Бепонг ва қайноқ саҳродан сўнг Нукусга кириб келиш — жаннатноманд бот қучоғига киргандек таассурот қолдиради. Ташкентдан Нукусгача тахминан минг километр йўл босдик. Шу ерда бирпас нафас ростлагач, кечга томон Хўжайлига йўл олдик.

Хўжайли

Хўжайли — юртимиздаги энг кўҳна тарихий манзиллардан бири. Афсонавий Назлим-Хонсулув сарой-мақбараси, Жўмард

ЭЛЛИҚҚАЛЪА

Қадим замонлардан, яъни "инсоният томи"дан буён одамлар Эллиққалъа заминига ўзгача меҳр қўйганлар. Негаки, бундан Иогирма аср муқаддам, ҳали Москва, Париж ёки Женева каби шаҳарлар бўлмаган даврларда ҳам Эллиққалъа худудидан ўнлаб муҳташам қалъалар қад ростлаб турган. Демак, бундан одамлар турмуш тарзи, ҳарбуз нарси, меъморчилик, хунармандчилик, халқаро алоқалар, маданият ривожига каби ўнлаб тарихий мавзулар учун дастур олса бўлади. Қўҳна тарих силсиласида, минг-минг йиллар олдин ҳаёт гурирар, деҳқончилик маданияти юксалган, цивилизация ривожланган бу заминда ажлодарларимиздан Қизилқалъа, Аёзқалъа, Қирқизқалъа, Қўроғишқалъа, Гудурсинқалъа, Бургутқалъа каби юзлаб обидалар ёлгорлик бўлиб қолган. Эллиққалъа туманидаги тарих ва археология музейини айланар экан-

Туман катталаридан бири чакиртираётганини эшитиб юрак ҳовучлаб етиб бордим. Ишим осон кўчди. Тошпирини ёрдамчисидан олоқалганимга хурсанд бўлиб енгил тордим. Уша одамнинг хузурига аждаҳонинг озгига киргандай кириб чиқишнинг ваҳимаси тушиб турувди.

Шаҳримизда қад ростлаётган маҳобатли ёдгорлик атрофидаги майдончининг бир четидан унча катта бўлмаган ерда ободонлаштириш иш-

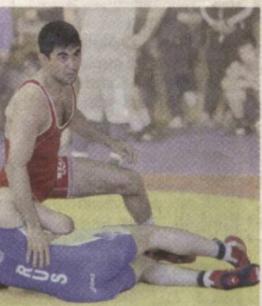
кетадиган маблаг миқдорини айтиб қўяқолди. Уйла-ниброк қолдим. Гап мен кутганимдан кўра каттароқ миқдор ҳақида борарди. Ёрдамчига қўнғирок қилиб маслаҳат сўраган бўлдим. У топшириқ анча қаттиқ бўлганлигини, бажаролмасак каттага рўбарў бўлишимиз, фақат ўзи билан ҳал қилишимиз мумкинлигини айтди.

Юрагим бетламади. Аризани ёзиб стол устига қўйиш ҳақидаги дағдағалари кўз ол-

СПОРТ КУРАШЛАРИ: ЯНГИ АВЛОД ШАКЛЛАНМОҚДА

Рио — 2016 сари

Мамлакатимизда миллий ва белбоғли кураш спорт турлари билан бир қаторда Олимпиада дастуридан ўрин олган кураш турларини ривожлантиришга катта эътибор қаратилган.

лар ўртасида ва юнон-рум курашида Рустам Аскалов 85 килограммгача бўлган спортчилар беллашувда кумуш медаллар билан бирга "Рио — 2016" йўлланмаларини ҳам қўлга киритган эди.

Яқинда Қозоғистон пойтахти Остона шаҳрида спорт курашлари бўйича ёғи Олимпиада ўйинларининг йўлланмалари қўйилган Осиё саралаш турнири бўлиб ўтди. Унда мамлакатимиз шарафини ҳимоя қилган курашчиларимиз 1 кумуш ва 3 та бронза медалларини қўлга киритди. Мусобақа форматига кўра Олимпиада лицензиялари фақат финалга чиққан спортчиларга берилади. Унга кўра вакилларимиздан юнон-рум кураши бўйича 75 килограммга вазн тоифасида Дилшод Турдалиев финалга чиқиб, Олимпиада йўлланмаси талабларини бажарди. 75 килограммга бўлган полвонлар мусобақасида гиламга чиққан Дилшод чорак финалда япониялик Шоҳей Ябикуну 9:0, ярим финалда қирғизистонлик Атабек Азисбековни 5:4 ҳисобида мағлуб этиб, турнир финалига чиқди. Финалда эса у жанубий кореялик курашчиға имкониятни бой берди.

Ушбу турнирда қолган вазн тоифаларида, вакилларимиз ёмон таассурот қолдирганлари йўқ. Жумладан, юнон-рум курашида аёллар ўртасида Зухра Мастонова 53 килограммга, Феруз Тўхтаев 59 килограммга, Муминжон Абдуллаев 130 килограммга бўлган спортчилар ўртасида, эркин курашда эса Рашид Қурбонов 74 килограммга, Жаҳонгир Турдиев 98 килограммга бронза медалини қўлга киритди.

Жобир ХўЖАҚУЛОВ, «Hurriyat» муҳбири

Шакарханда

Бекатга бир-бирига резина мослама билан туташтирилган узун, сариқ автобус келиб тўхтади. Буриллиларда кулай бўлиши учун икки салон шундай бирлаштирилган. Сал букилиброк юради. Уч-тўрт йўловчи орқа эшикдан чиқиш учун унга интилдик.

Ш ошманглар, — деди эшик ёнида туриб олиб тушаётганларнинг чилтасини текшираётган ўспирин.

Ичкаридаги йўловчилар туриб бўлиши билан бирин-кетин автобус зиналаридан кўтарилиб, ўриндиқларга жойлашди. Улов ўрнидан силжиши билан ҳалиги ўспирин бидирлади:

— Янги чиққанлар, чипталарни оловлазим.

Чунтагимни қовлаб, йўл ҳақини узатдим. У чиптани берди. Бошқалар ҳам бирин-кетин йўл ҳақини тўлашди. Ўспирин у ёқ-бу ёққа яна бир аланглаб олди-да, одамлар оралаб автобуснинг олд томонига ўтиб кетди.

Орадан бироз фурсат ўтгач, елкасига сумка осган русийзабон яна бир кондуктор аёл пайдо бўлди:

— Янги чиққанлар, за проезд...

Ҳаммаси чипталаримизни кўрсатдик, аёл бир чиптага, бир бизга қаради.

— Ахир, кўриб турибман-ку, нариги бекатда чикдинлар. Кап-катта одамлар, уялмайсиларини эски чиптани кўрсатгани!

— Қанақа эски чипта? Ҳозиргина шеринингиз сотиб кетди-ку!

Ҳаммаси аланлаганча ўша ўспиринни кидирардик, йўқ, туриб қолган кўринади.

— Менинг ҳеч қандай шерининг йўқ. Бирорта аферист силарни лақиллатгандир. Чипталарингиз ўтмайди, қайтадан оласизлар, — деди аёл кондуктор.

Авалгига сал эътироз билдирдик, бироқ кондуктор

аёлнинг шанғиллашидан кўпчилик ичидан муззам бўлиб қайта чипта олдик. Аёл шоша-пиша чипталарини сотди-да, "Айб ўзларингизда" дегандай автобуснинг олд томонига ўтиб кетди.

Ғала-ғовур бошланди. — Узиям чипталари сал нижимлангандай эди. Эътибор бермаганлигимизни қаранг-а.

— Чипталарни тайёр йиртиб олганимга ҳайрон қолувдим. Осон бўлиши учун шундай қилган бўлса керак дебман-да. Ким ҳам ўйлайди дейсиз, бунақа қилишини?

Биров у, бошқаси бу деди. Мен жимгина, ҳали мўйловчи чиқиб улгурмаган ёшгина ўспирин шунча одамни лақиллатиб кетганини ўйлаб борарканман, беихтиёр дилмидаги тилимга кўчди:

— Лаққа туриб ўтирганимизни қаранг-а?

Енимда ўтирган басавлат шляпали киши қулиб юзимга тикилди-да, қўл силтди.

— Парво қилманг, ҳаётда нималар бўлмайди.

— Кетган пулга ачинаётганим йўқ, лекин лаққа туриб ўтирганимизни қаранг.

Эски чипталарни сотиб олиб ўтирсак. Яна кимдан — она сути озгидан кетмаган бир тирмазакдан!

Ҳамроҳим энди росмана кулди. Мен ҳам беихтиёр унга кўшилдим.

— Бизда бундан ҳам қизиги бўлган. Хоҳласангиз айтиб беришим мумкин.

Манзила хали анча борлиги учун жон-жон деб рози бўлдим. Қиёфасидан кўп ишларни кўргани сезилиб турган ҳамроҳим ҳикоясини бошлади.

...Ушанда нуфузлигина корхонанинг раҳбари эдим.

ЭСКИ ЧИПТА

ларини амалга оширишимиз керак экан — текислаш, плиталар ётқизиш, четидан кичик новариқ ўтказиш ва унинг ёни бўйлаб гулзор барпо қилиш. Элга келган тўй, қиламиз-да! Ёрдамчининг маслаҳати яна ҳам ёқиб тушди. Вақтимиз зиқлиги, ишларимиз қўлгини ҳисобга олиб шу ҳақидаги ишлар учун маблагин берсак, бизнинг номимиздан шу ишни бажариб берадиган қурувчиларнинг вакили ҳам бор экан. Дарров телефон рақамларини ёзиб олдим ва вақтин ўтказмасдан боғландим. Тезда у киши билан иш бажарилдиган жойда учрашдик. Мутахассис — мутахассис-да. Тайёр ҳисоб-китоблар бор экан. Бир йўла

ўтди. Бир мақтанлиб қўйгим келди: — Биродарлар, мана бу томонга бир қаранглар-а? Зўр-а! Эътиборларингиз учун айтиб қўяман — бу бизнинг ишимиз.

Ҳаммаси бирдан тўхтаб йўлаққа, гулларга, новариққа ва атрофга қаради. — Янглишмайсангиз-ми, ака, — деди ёнимдаги мўйловли йигит чуқур торган сигаретининг тутунини мен томонга пуфларкан. — Нега янглишарканман. Аниқ-тиниқ биламан.

— Йўқ, ака, бу жойларни мен қилдирганман. — Қанақасига сиз қилдирасиз? Бу ишларнинг ҳаммаси бизнинг пулимизга бўлган.

— Бўлди қилинганлар. Валдираманглар, — деди ёши улугроқ малласоч киши гапга аралашиб. — Бу ерда қоралрингизимиз кўрсатмаганизлар-у, уялмай-нетмай мен қилдирганман дейсизлар!

— Уялишмаганини қаранг, — деб орага суқилди тўртинчи одам. — Ахир бу ерни ободонлаштириш учун пулни ўзим нақд санаб берганман.

— Кимга? — деб савол ташлади малласоч.

Кимгалиги айтилди. Ҳаммамиз тахта бўлиб қотиб қолдик. Чунки айтилган ном ҳар биримизга яхши таниш эди. Ҳаммамизнинг кўзларимиз очилди. Воқеалар қандай кечганини — битта чиптага ҳаммамиз пул тўлаганлигимизни англаш учун унчалик катта ақл керак эмас эди. Шу боис анчагина жилдий баҳслашиб, бир-бирларига ташлангудай бўлиб турган бирдан бўшашибди, каловлибди, сўз тополмай қилишибди, узуқ-юлуқ хайрлашибди тарқалишибди.

Мен уялиниб туриб қолдим. Атроф гўзал. Гуллар қулаётгандай, ҳатто овози кулогимга чалинаётгандай. Бироқ улар нимадан куляпти — муҳташам майлону муссаффо осмонданми ёки ишлатилган чиптага қайта пул тўлаб юрган лақма йўловчиларданми, билиб бўлмасди.

Ҳабиб СИДДИК Андижон

HURRIYAT Mustaqil gazeta Muassis: Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси

Бош муҳаррир Ўктам МИРЗАЁРОВ Газета 2007 йил 3 январда Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 0080-рақам билан рўйхатга олинган. Ҳажми 4 босма табақ, Бичими — А-2. Баҳоси келишилган нархда Адади: 5100 Буюртма — S-5521 1 2 3 4 5

Техририятга келган хатлар доимий эътиборимизда бўлиб, улар муаллифларга қайтарилмайди. Телефон: (0-371) 244-32-68, 244-32-88 Тел-факс: (0-371) 244-32-80 Реклама ва маркетинг бўлими: (0-371) 244-32-91 Самарқанд: (0-366) 233-62-12 Топшириш вақти — 20⁰⁰ Топширилди — 20⁰⁰

Манзилимиз: 100129, Ташкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй. Газета тахририят компьютер марказида терилди ва оператор Фахриддин Раҳимов томонидан саҳифаланди. Навбатчи: Элмурод Нишонов "O'zbekiston" НМИУ босмаҳонасида чоп этилди. Босмаҳона манзили: Ташкент шаҳри, Навоий кўчаси 30-уй.